

پایش ملی محیط کسب و کار ایران

تابستان ۱۴۰۱

مرکز پژوهش‌های اتاق ایران

مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی و پایش اصل ۴۴

(دوره بیست و چهارم)

آبان ۱۴۰۱

فهرست مطالب

۳مقدمه
۴چکیده نتایج
۵ بخش اول: روش‌شناسی گزارش
۵ معرفی مؤلفه‌های طرح پایش
۹ طرح نمونه‌گیری
۱۵ محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار
۱۶ آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین
۱۷ بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری
۱۷ شاخص کل محیط کسب و کار
۱۸ شاخص بخشی محیط کسب و کار
۲۱ شاخص استانی محیط کسب و کار
۲۶ شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی
۲۹ شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها
۳۱ شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کار آفرینی شین
۳۳ شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی
۳۴ شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی
۳۵ شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان
۳۹ برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار

مقدمه

محیط کسب و کار به مجموعه عواملی گفته می‌شود که بر عملکرد یا اداره بنگاه‌های اقتصادی مؤثر هستند اما تقریباً خارج از کنترل مدیران بنگاه‌ها قرار دارند؛ عواملی نظیر قوانین و مقررات، میزان بارندگی، فرهنگ کاری در یک منطقه و ... که در کشورها و مناطق جغرافیایی گوناگون، در هر رشته کاری و نیز در طول زمان متفاوت هستند. امروزه، بهبود محیط کسب و کار یکی از مهمترین راهبردهای توسعه اقتصادی هر کشور به شمار می‌رود و علاوه بر آن هر چه محیط کسب و کار یک کشور شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی بیشتر و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کارآفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه نیز بیشتر می‌شود. با این حال بهبود محیط کسب و کار، نیازمند برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری مطلوب است، که دستیابی به این مهم نیازمند وجود فرایندی مستمر برای پایش و سنجش وضعیت محیط کسب و کار هر کشور است.

در همین راستا و در سال ۱۳۹۰، نمایندگان مجلس شورای اسلامی، قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار را تصویب کردند. به موجب ماده ۴ این قانون: «اتاق‌ها موظفند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند». اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران در قالب اجرای یک طرح پژوهشی در سال ۱۳۹۴، نسبت به شناسایی و معرفی شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار اقدام نمود و اجرای طرح ملی پایش محیط کسب و کار را در اواخر سال ۱۳۹۵ با همکاری اتاق‌های تعاون و اصناف ایران در دستور کار خود قرار داد.

گزارش حاضر، بیست و چهارمین گزارش فصلی است که اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با رویکرد تلفیق داده‌های پیمایشی با داده‌های آماری بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین^۱ ارائه نموده است. در این گزارش، داده‌های پیمایشی حاصل از ادراک سنجی از وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور در تابستان ۱۴۰۱، ۲۵۸۱ فعال اقتصادی زیرمجموعه سه اتاق و با استفاده از روش تکمیل پرسشنامه الکترونیکی (CAWI^۲) و همچنین آمارگیری تلفنی با کمک رایانه (CATI^۳) صورت گرفته است و داده‌های آماری نیز از منابع آماری رسمی کشور تهیه و مورد استفاده قرار گرفته‌اند. امید است نتایج این طرح بتواند نقشه راه روشنی برای برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری در جهت بهبود محیط کسب و کار کشور فراهم آورد.

شایان ذکر است به دلیل شیوع ویروس کرونا در کشور از اسفند ماه سال ۹۸، شاخص ملی محیط کسب و کار با احتساب اثر کرونا به عنوان یکی از موانع کسب و کار محاسبه شده است.

-
1. Schein
 2. Computer Assisted Web Interviewing
 3. Computer Assisted Telephone Interviewing

چکیده نتایج

بر اساس نتایج حاصل از پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۱، ۵/۸۸ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) محاسبه شده که از وضعیت این شاخص نسبت به ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۱ با میانگین ۶/۰۷) مساعدتر است.

در تابستان ۱۴۰۱، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، به ترتیب سه مؤلفه ۱- غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات ۲- بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار و ۳- دشواری تأمین مالی از بانک ها را نامناسب ترین مؤلفه های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه ها ارزیابی نموده اند.

بر اساس یافته های این طرح در تابستان ۱۴۰۱، استان های کرمان، اردبیل و بوشهر به ترتیب دارای نامساعدترین وضعیت محیط کسب و کار و استان های مرکزی، قزوین و فارس به ترتیب دارای مساعدترین وضعیت محیط کسب و کار نسبت به سایر استان ها ارزیابی شده اند.

بر اساس یافته های طرح، میانگین ظرفیت فعالیت (واقعی) بنگاه های اقتصادی شرکت کننده در فصل تابستان ۱۴۰۱ معادل ۴۱/۱۵ درصد بوده است که نسبت به همین میزان در بهار ۱۴۰۱ (۳۹/۵۱ درصد) با افزایش ۱/۶۴ واحدی مواجه شده است.

فعالان اقتصادی به طور متوسط، میزان تأثیر کرونا بر کسب و کار را ۴/۷۹ ارزیابی کرده اند. لازم به ذکر است که شاخص کل کشور، شاخص استانی و سایر شاخص ها نیز در این فصل با در نظر گرفتن این عامل محاسبه و گزارش شده اند.

بر اساس نتایج این پایش در تابستان ۱۴۰۱، وضعیت محیط کسب و کار در بخش کشاورزی (۵/۸۱) در مقایسه با بخش های خدمات (۵/۷۸) و صنعت (۵/۷۶) نامناسب تر ارزیابی شده است.

در بین رشته فعالیت های اقتصادی بر حسب طبقه بندی استاندارد ISIC.rev4، رشته فعالیت های ۱- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت های تصفیه، ۲- هنر، سرگرمی و تفریح و ۳- ساختمان دارای بدترین وضعیت محیط کسب و کار و رشته فعالیت های ۱- آموزش، ۲- مالی و بیمه و ۳- املاک و مستغلات بهترین وضعیت محیط کسب و کار را در مقایسه با سایر رشته فعالیت های اقتصادی در کشور داشته اند.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۱، عدد ۶/۱۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) به دست آمده است که بهتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۱ با میانگین ۶/۲۱) است. میانگین ارزیابی محیط اقتصادی ۶/۳۵ است که در ارزیابی فصل گذشته عدد ۶/۵۲ حاصل شده بود و میانگین ارزیابی محیط نهادی عدد ۵/۹۳ است که در فصل گذشته عدد ۵/۹۵ ارزیابی شده بود. بر این اساس، محیط علمی آموزشی با عدد ۵/۲۰ و محیط مالی با عدد ۸/۰۶ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده اند. لازم به ذکر است که شاخص شین به دلیل در نظر گرفتن وزن عوامل مختلف در محاسبه، از دقت بیشتری نسبت به شاخص کل کشور برخوردار است.

در ادامه گزارش، روش شناسی انجام پایش، جداول و نمودارهای آماری به همراه تحلیل نتایج به طور مبسوط شرح داده شده است:

بخش اول: روش‌شناسی گزارش

مطابق با ماده ۴ قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، اتاق‌ها موظف هستند به منظور اطلاع سیاست‌گذاران از وضعیت محیط کسب و کار در کشور، شاخص‌های ملی محیط کسب و کار در ایران را تدوین و به‌طور سالانه و فصلی حسب مورد به تفکیک استان‌ها، بخش‌ها و فعالیت‌های اقتصادی، سنجش و اعلام نمایند. مطابق با همین مأموریت، مرکز آمار و اطلاعات اقتصادی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران با همکاری اتاق‌های اصناف و تعاون ایران اقدام به برنامه‌ریزی برای جمع‌آوری اطلاعات و محاسبه شاخص ملی محیط کسب و کار ایران بر اساس ۷۰ مؤلفه پیمایشی و آماری کرده است که مولفه‌ها از نتایج اجرای طرح مطالعاتی در همین خصوص به‌دست آمده‌اند. اطلاعات ۲۸ مؤلفه پیمایشی از روش تکمیل پرسشنامه با همکاری فعالان اقتصادی (تعیین شده با روش‌های نمونه‌گیری) به‌دست می‌آید و برای کسب اطلاع در مورد ۴۲ مؤلفه آماری از منابع اطلاعاتی و آمار رسمی کشور که تا زمان انتشار نشریه به‌روزرسانی می‌شوند، استفاده می‌شود و در نهایت، شاخص‌های ملی پایش محیط کسب و کار ایران به تفکیک ملی، استان، بخش‌های عمده و رشته فعالیت‌های اقتصادی محاسبه شده‌اند.

معرفی مؤلفه‌های طرح پایش

مطابق مدل ارائه شده برای محاسبه شاخص محیط کسب و کار در ایران، شاخص ملی محیط کسب و کار از طریق انجام محاسبات بر روی ۷۰ نامگر که شامل ۲۸ مؤلفه پیمایشی و ۴۲ مؤلفه آماری که از عوامل مختلف و قابل احصای مؤثر بر اداره واحدهای تولیدی در ایران معرفی شده است، حاصل می‌شود. قابل ذکر است مؤلفه‌های پیمایشی و آماری مورد استفاده در محاسبه فضای کسب و کار کشور به صورت زیر تعریف شده‌اند:

الف: مؤلفه‌های پیمایشی:

۱. نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۲. برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۳. بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۴. بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۵. غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶. رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۷. تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۸. تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۹. وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۱۰. رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

۱۱. دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۱۲. فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۱۳. ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۱۴. ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۱۵. وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۱۶. ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۱۷. عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۱۸. فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۱۹. دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۲۰. کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۲۱. کمبود تقاضا در بازار
۲۲. کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۲۳. کمبود نیروی کار ماهر
۲۴. محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۲۵. محدودیت دسترسی به آب
۲۶. محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۲۷. فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۲۸. موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

ب. مؤلفه‌های آماری:

محیط نهادی

۱. **نماگر ۱.** محیط سیاسی (تأثیر عوامل سیاسی - امنیتی بر اداره بنگاه‌ها)
 - ۱-۱. تعداد مطبوعات دارای مجوز و فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۲-۱. تعداد سرقت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۳-۱. تعداد سازمان‌های مردم‌نهاد (سمن) - (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۲. محیط علمی - آموزشی (مهارت و تحصیلات نیروی انسانی)

۲.۱- دانش آموخته‌های مراکز فنی حرفه‌ای (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۲- تعداد دانش آموخته‌های دانشگاهی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۲.۳- نرخ باسوادی ۶ ساله و بالاتر

۲.۴- تعداد دانش‌آموزان به ازای هر کلاس

نماگر ۳. محیط فرهنگی (فرهنگ، رضایتمندی و فرهیختگی نیروی انسانی)

۳.۱- تعداد صندلی‌های سینما (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۲- تعداد فرهنگ‌سراها و کتابخانه‌های عمومی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۳- تعداد عناوین کتاب‌های منتشر شده در استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۳.۴- تعداد خواسته‌های بازگشت به کار در هیأت‌های تشخیص دعاوی کار نسبت به کل شاغلان استان

نماگر ۴. فناوری و نوآوری

۴.۱- شاخص استانی فناوری اطلاعات

۴.۲- تعداد کاربران اینترنت (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۴.۳- تعداد شرکت‌های دانش‌بنیان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۵. محیط قانونی و حقوقی (حاکمیت قانون، تضمین‌های حقوق مالکیت و عملکرد دادگستری)

۵.۱- نرخ رسیدگی به پرونده‌های قضایی (درصد از ورودی)

۵.۲- امتیاز قضایی و اداری (تخصیصی گزارش‌های عملکرد استانی قوه قضائیه)

۵.۳- میانگین زمان رسیدگی به هر پرونده ورودی (روز)

۵.۴- تعداد پرونده‌های مطالبه طلب (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

نماگر ۶. ساختار و عملکرد دولت

۶.۱- تعداد کارمندان دستگاه‌های دولتی و حکومتی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)

۶.۲- پرداخت‌های تملک دارایی‌های سرمایه‌ای (عملکرد بودجه عمرانی)

محیط اقتصادی

نماگر ۷. محیط کلان (ثبات اقتصاد کلان، ساختارهای اشتغال)

- ۷.۱- شاخص تورم مصرف کننده
- ۷.۲- شاخص تورم تولیدکننده
- ۷.۳- نرخ مشارکت نیروی انسانی (درصد)
- ۷.۴- نرخ بیکاری (درصد)
- ۷.۵- ارزش صادرات غیرنفتی استان (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
- ۷.۶- نرخ رشد منطقه‌ای (درصد)

نماگر ۸. محیط مالی (تأمین مالی)

- ۸.۱- سرانه مانده تسهیلات اعطایی

نماگر ۹. محیط جغرافیایی (زیرساخت‌ها، ظرفیت‌های اقلیمی و استانی)

- ۹.۱- متوسط بارندگی سالانه استان (میلی متر)
 - ۹.۲- تعداد هتل‌های ۴ و ۵ ستاره
 - ۹.۳- تعداد تخت بیمارستانی فعال (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۹.۴- طول راه‌های بین شهری (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع مساحت)
 - ۹.۵- تعداد انبار و سردخانه (به نسبت مساحت استان)
 - ۹.۶- مساحت مراتع خوب (به نسبت مساحت استان)
 - ۹.۷- ضریب نفوذ بیمه (درصد)
 - ۹.۸- فاصله مرکز استان تا بندر تجاری (آبی) و فعال بین المللی (کیلومتر)
 - ۹.۹- طول راه آهن به مساحت استان (کیلومتر به ازای هر کیلومتر مربع)
 - ۹.۱۰- درصد روستاهای گازرسانی شده از کل روستاهای استان
- نماگر ۱۰. ساختار تولید (انحصار، خوشه‌ها، وابستگی به مواد اولیه)
- ۱۰.۱- تعداد بهره‌برداران کشاورزی (به ازای هر ۱۰۰ هزار نفر جمعیت)
 - ۱۰.۲- درصد مساحت کشت آبی از کل مساحت زیر کشت

۱۰.۳- تعداد معادن در حال بهره‌برداری (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۴- تعداد کارگاه‌های صنعتی فعال (به نسبت مساحت استان)

۱۰.۵- سرانه مساحت پروانه‌های ساختمانی صادره در نقاط شهری

لازم به ذکر است که عناوین برخی مولفه‌های آماری با همکاری دستگاه‌های اجرایی ذیربط اصلاح و یا جایگزین شده‌اند.

طرح نمونه‌گیری

از آنجا که استخراج، انتشار داده‌ها و ارائه نتایج حاصل، در سطح متغیرها، اپتیمم شده است و برای اینکه محاسبات از مبنای دقیق آماری برخوردار باشد لذا انتخاب نمونه‌ها (فعالان اقتصادی) بر مبنای طرح نمونه‌گیری است که در ذیل به آن اشاره می‌شود.

هدف کلی:

هدف کلی از این طرح، شناخت وضعیت جاری محیط کسب و کار در ایران و تغییرات آن به صورت فصلی و سالانه است. این هدف از طریق موارد زیر به دست می‌آید:

۱. برآورد فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران
۲. برآورد فصلی و سالانه شاخص استانی محیط کسب و کار در ایران
۳. برآورد تغییرات فصلی شاخص محیط کسب و کار در سطح ملی و استانی
۴. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح بخش‌های عمده اقتصادی (خدمات، صنعت و کشاورزی)
۵. برآورد ملی فصلی و سالانه شاخص ملی محیط کسب و کار در ایران در سطح فعالیت‌های اصلی اقتصادی (ISIC⁴)

جامعه هدف

مجموعه واحدهایی که طبق تعریف شامل اعضای فعال اتاق‌های بازرگانی، صنایع و معادن و کشاورزی ایران، اصناف و تعاون هستند، جامعه هدف طرح را تشکیل می‌دهند. بنابراین اعضای غیرفعال و اعضای که عضو سه اتاق نیستند را پوشش نمی‌دهد.

جامعه آمارگیری

جامعه آمارگیری با حذف اعضای غیر فعال سه اتاق از چارچوب آماری به دست می‌آید.

واحد آماری

واحد آماری، مدیر یک واحد از سه اتاق کشور می‌باشد که در بانک اطلاعاتی سه اتاق ثبت شده است و فعال است.

زمان آماری

زمان آماری برای تکمیل سؤالات پرسشنامه، وضعیت محیط کسب و کار در فصل تابستان سال ۱۴۰۱ است.

زمان آمارگیری

زمان آمارگیری شهریور ماه ۱۴۰۱ بوده است.

روش آمارگیری

به صورت نمونه‌گیری برای مؤلفه‌های پیمایشی و جمع‌آوری داده از منابع رسمی برای مؤلفه‌های آماری است.

روش جمع‌آوری اطلاعات

اطلاعات مورد نیاز این طرح به ۲ روش به دست می‌آید. برای مؤلفه‌های پیمایشی به صورت آمارگیری الکترونیکی و تکمیل پرسشنامه از طریق سامانه اینترنتی توسط واحدهای انتخاب شده در طرح نمونه‌گیری است و برای مؤلفه‌های آماری از روش جمع‌آوری داده‌ها از مراجع رسمی کشور است.

سطح ارائه برآورد

برآوردها بر اساس اهداف طرح به صورت ملی و استانی هستند.

پارامتر مورد نظر

پارامترهای مورد نظر شامل میانگین وزنی شاخص محیط کسب کار در ایران است.

چارچوب نمونه‌گیری

چارچوب نمونه‌گیری، اعضای فعال سه اتاق هستند.

واحد نمونه‌گیری

واحد نمونه‌گیری واحدهای فعال سه اتاق هستند.

روش نمونه‌گیری

روش نمونه‌گیری، طبقه‌بندی دو مرحله‌ای شده است که واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی اول، استان‌ها و واحد نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، رشته فعالیت است.

در این طرح، علاوه بر برآورد سطوح، برآورد تغییرات نیز مورد نظر است، از این رو از روش نمونه‌گیری چرخشی استفاده می‌شود. نمونه‌گیری چرخشی با ثابت نگه‌داشتن بخشی از واحدهای نمونه بین دو فصل آمارگیری و تغییر بقیه‌ی واحدها، به بهترین نحو، امکان برآورد سطوح و تغییرات را فراهم می‌کند. انجام بهینه‌ی نمونه‌گیری چرخشی، مستلزم به‌کارگیری نمونه‌ی کلیدی^۵ است. منظور از نمونه‌ی کلیدی، نمونه‌ای است که می‌توان از آن برای تأمین نیازهای چند آمارگیری یا چند دوره از یک آمارگیری، زیرنمونه‌هایی انتخاب کرد. در آمارگیری‌های ادواری، استفاده از نمونه‌ی شاخص ضمن صرفه‌ی اقتصادی، امکان کنترل بهتر عملیات اجرایی و هم‌پوشانی نمونه‌ها در دوره‌های مختلف آمارگیری را فراهم می‌کند.

چارچوب و طراحی نمونه‌ی شاخص

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی اول در این طرح، استان‌ها براساس سهم از GDP کشور است که واحدهای نمونه‌گیری مرحله‌ی اول را شامل می‌شود.

چارچوب نمونه‌گیری مرحله‌ی دوم، فهرستی از نام و نشانی، رشته فعالیت و نام اتاق فعالان اقتصادی از نمونه‌ی شاخص است. روش ساخت این چارچوب، در اتاق‌ها (بازرگانی، تعاون و اصناف) متفاوت از یکدیگر است.

در اتاق بازرگانی، برای ساخت این چارچوب، پیش از اجرای طرح، فعالان اقتصادی در یک محدوده‌ی جغرافیایی مشخص، با استفاده از آمارگیری تلفنی به‌نگام می‌شوند. فعالان اقتصادی جدید معرفی شده در هر سال، بر اساس ثبت کارت بازرگانی جدید در ماه‌های انتهایی سال قبل، انتخاب می‌شوند. در اتاق اصناف و تعاون، چارچوب نمونه‌گیری همانند روش قبل است با این تفاوت که فرآیند به‌نگام سازی آن دو سال یکبار است.

الگوی چرخش

با توجه به اهداف طرح، الگوی چرخش انتخابی برای این طرح، یک الگوی ۲-۲-۲ است، یعنی طی دوره‌ی نمونه‌ی کلیدی از هر فعال اقتصادی نمونه، حداکثر چهار بار آمارگیری به عمل می‌آید، به این ترتیب که فعال اقتصادی، دو فصل متوالی در نمونه است، سپس به طور موقت برای دو فصل متوالی از نمونه خارج می‌شود، بعد مجدداً برای دو فصل متوالی به نمونه باز می‌گردد و پس از آن تا انتهای سال‌های مربوط به دوره نمونه کلیدی از نمونه خارج می‌شود. در هر فصل، از چهار گروه چرخش که هر یک از سه گروه فعال اقتصادی (بازرگانی، تعاون و اصناف)، آمارگیری می‌شود:

۱- گروهی که برای اولین بار وارد نمونه شده است،

۲- گروهی که برای دومین بار در نمونه است،

۳- گروهی که پس از دو فصل خروج موقت، مجدداً به نمونه وارد شده است،

۴- گروهی که برای آخرین بار در نمونه است.

به این ترتیب حداکثر میزان تداخل نمونه بین دو فصل متوالی و دو فصل یکسان از دو سال متوالی، ۳۰٪ و بین دو سال متوالی، ۴۰٪ است که می‌تواند اهداف طرح را تأمین کند.

پس از ساخت گروه‌های چرخش، به هر فصل آمارگیری، بر اساس الگوی چرخش، چهار گروه چرخش منتسب می‌شود تا تمام فعالان اقتصادی متعلق به آن‌ها آمارگیری شوند. به این ترتیب در هر فصل آمارگیری به هر چهار گروه یاد شده مراجعه می‌شود.

تعیین تعداد نمونه

با هدف برآورد شاخص ملی، استانی و رشته فعالیتی کل کشور در هر فصل، تعداد نمونه با استفاده از رابطه زیر محاسبه شده است:

$$n = \frac{z_{0.975}^2 (1 - r)}{\beta^2 r} \cdot (1 + N_r) \cdot Deff$$

که در آن:

β : خطای نسبی برآورد (کمتر از ۰/۸ درصد)

t : نسبت مفروض شاخص

N_p : نرخ ریزش فعالان اقتصادی نمونه است که برابر با ۰/۳۵ در نظر گرفته شده است.

$Deff$: اثر طرح (برابر ۱/۷)

پس از محاسبه‌ی اندازه‌ی نمونه در سطح ملی، اندازه‌ی نمونه‌ی مورد نیاز در هر استان، با کمک روش تخصیص بینابین و با توجه به ملاحظات اجرایی و کارشناسی، تعیین می‌شود.

روش برآورد

برای دستیابی به برآوردهای مورد نظر، ابتدا باید داده‌های مربوط به هر یک از فعالیت‌های اقتصادی نمونه و اعضای آن‌ها وزن‌دهی شوند. وزن‌دهی در هر فصل بر اساس اعمال وزن پایه، انجام می‌گیرد. وزنی که پس از اعمال این مراحل وزن‌دهی به دست می‌آید، تعیین می‌کند که هر فعال اقتصادی در نمونه، نماینده‌ی چند فعال اقتصادی در جامعه است. پس از وزن‌دهی، برآورد تعداد از جمع وزن‌ها، برآورد نرخ از تقسیم برآوردهای تعداد و برآورد تغییرات بین دو دوره‌ی زمانی از اختلاف برآوردهای دو دوره به دست می‌آید. برآوردهای سالانه، با ضرب وزن نهایی در کسر $\frac{1}{4}$ به طور مشابه، محاسبه می‌شود.

در جدول ۱، حروف و اعداد به ترتیب نماد گروه چرخش و نوبت آمارگیری از گروه چرخش است و ساختار تداخل نمونه به صورت:

تداخل دو فصل متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو فصل یکسان در دو سال متوالی برابر با ۳۰٪ و تداخل دو سال متوالی برابر با ۴۰٪ است.

میزان مشارکت و تعداد نمونه موثر

میزان مشارکت نمونه‌های منتخب نسبت به کل نمونه‌های در نظر گرفته شده برای هر استان در جدول ۳ قابل مشاهده است. نرخ پاسخگویی در اجرای طرح پایش ملی محیط کسب و کار نیز محاسبه شده است. لازم به ذکر است بر اساس جدول ۲، این تعداد نمونه با احتساب نرخ ریزش (عدم همکاری، عدم پاسخگویی، تغییر فعالیت و ..) ۴۰ درصد در نظر گرفته شده است و تعداد نمونه موثر برای تعمیم نتایج بر اساس اهداف طرح حدود ۴۸۶۴ نمونه است.

لذا ضمن تاکید بر قابل اطمینان بودن نتایج ملی برآوردهای ارائه شده، نتایج استانی طرح با احتیاط بیشتری باید مورد استفاده و استناد کاربران قرار گیرد.

جدول ۱- الگوی چرخش

سال ۱۴۰۱				سال ۱۴۰۰				سال ۱۳۹۹				سال ۱۳۹۸				
زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	زمستان	پاییز	تابستان	بهار	
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	E4	E
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	F4	F3	F
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	G4	G3	-	G
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	H4	H3	-	-	H
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	I4	I3	-	-	I2	I
-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	J4	J3	-	-	J2	J1	J
-	-	-	-	-	-	-	-	-	K4	K3	-	-	K2	K1	-	K
-	-	-	-	-	-	-	-	L4	L3	-	-	L2	L1	-	-	L
-	-	-	-	-	-	-	M4	M3	-	-	M2	M1	-	-	-	M
-	-	-	-	-	-	N4	N3	-	-	N2	N1	-	-	-	-	N
-	-	-	-	-	O4	O3	-	-	O2	O1	-	-	-	-	-	O
-	-	-	-	P4	P3	-	-	P2	P1	-	-	-	-	-	-	P
-	-	-	Q4	Q3	-	-	Q2	Q1	-	-	-	-	-	-	-	Q
-	-	R4	R3	-	-	R2	R1	-	-	-	-	-	-	-	-	R
-	S4	S3	-	-	S2	S1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	S
T4	T3	-	-	T2	T1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	T
U3	-	-	U2	U1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	U
-	-	V2	V1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	V

جدول ۲- تعداد واحدهای نمونه طرح به تفکیک استان

تعداد واحدهای نمونه	استان	تعداد واحدهای نمونه	استان
۱۸۴	فارس	۲۱۹	آذربایجان شرقی
۸۳	قزوین	۱۳۱	آذربایجان غربی
۹۶	قم	۶۹	اردبیل
۸۸	کردستان	۴۰۷	اصفهان
۱۹۶	کرمان	۱۹۲	البرز
۸۴	کرمانشاه	۶۰	ایلام
۴۷	کهگیلویه و بویراحمد	۱۳۷	بوشهر
۷۵	گلستان	۹۳۲	تهران
۱۰۶	گیلان	۶۹	چهارمحال و بختیاری
۱۰۵	لرستان	۷۹	خراسان جنوبی
۱۵۲	مازندران	۳۶۸	خراسان رضوی
۱۰۶	مرکزی	۶۷	خراسان شمالی
۱۱۱	هرمزگان	۲۶۱	خوزستان
۸۸	همدان	۷۹	زنجان
۱۱۳	یزد	۷۸	سمنان
۴۸۶۴	کل	۸۱	سیستان و بلوچستان

جدول ۳- میزان مشارکت پاسخگویان در طرح به تفکیک استان

نرخ پاسخگویی (درصد)								استان
تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	سال ۹۸	سال ۹۷	سال ۹۶	
۶۳	۷۶	۵۰	۶۰	۵۸	۵۶	۶۳	۴۵	آذربایجان شرقی
۷۱	۷۷	۷۴	۷۳	۷۰	۶۷	۷۲	۶۲	آذربایجان غربی
۵۲	۷۵	۶۵	۶۸	۷۴	۷۰	۵۸	۵۷	اردبیل
۶۸	۷۷	۹۰	۹۱	۸۲	۵۳	۸۴	۷۴	اصفهان
۹۳	۷۸	۵۴	۶۵	۵۲	۶۴	۶۸	۶۸	البرز
۵۷	۴۷	۴۷	۵۰	۵۹	۵۰	۵۹	۴۱	ایلام
۳۹	۶۰	۴۷	۵۷	۴۳	۵۲	۶۳	۳۳	بوشهر
۳۵	۴۹	۳۸	۳۶	۴۵	۴۹	۶۳	۴۳	تهران
۴۳	۵۶	۵۴	۵۹	۷۶	۶۱	۷۳	۳۹	چهارمحال و بختیاری
۶۵	۴۵	۷۶	۶۵	۶۲	۶۴	۶۹	۶۹	خراسان جنوبی
۳۳	۲۳	۵۲	۵۰	۴۶	۴۷	۶۳	۵۸	خراسان رضوی
۴۶	۶۰	۴۲	۵۴	۵۹	۶۴	۶۲	۶۶	خراسان شمالی
۳۴	۶۴	۴۸	۴۵	۴۷	۴۴	۶۳	۶۲	خوزستان
۵۹	۶۵	۷۹	۷۲	۷۳	۷۲	۷۴	۵۹	زنجان
۷۳	۸۳	۸۷	۷۹	۷۳	۶۷	۷۴	۶۶	سمنان
۶۵	۶۶	۵۲	۴۹	۵۰	۴۱	۵۵	۴۹	سیستان و بلوچستان
۵۲	۶۳	۵۶	۵۷	۵۵	۵۹	۶۸	۶۲	فارس
۸۱	۷۴	۴۵	۵۸	۵۴	۴۶	۵۷	۶۱	قزوین
۷۱	۵۷	۷۸	۷۸	۴۹	۵۳	۵۸	۶۴	قم
۵۵	۶۷	۷۲	۷۰	۶۸	۶۸	۷۴	۶۲	کردستان
۴۵	۷۰	۵۱	۶۴	۵۱	۵۵	۵۶	۵۰	کرمان
۷۱	۶۹	۶۴	۶۸	۶۷	۷۲	۶۴	۸۱	کرمانشاه
۶۲	۴۹	۵۱	۵۰	۵۳	۶۶	۶۷	۴۲	کهگیلویه و بویراحمد
۴۸	۶۹	۴۹	۵۵	۵۹	۶۲	۵۵	۴۷	گلستان
۶۴	۶۵	۶۱	۵۲	۶۰	۵۰	۶۷	۵۰	گیلان
۴۴	۶۶	۷۱	۵۴	۶۴	۵۶	۶۴	۵۲	لرستان
۶۱	۶۲	۶۱	۷۵	۵۷	۶۲	۶۵	۴۶	مازندران
۷۳	۸۱	۸۱	۷۹	۷۸	۶۳	۷۰	۶۳	مرکزی
۵۱	۷۰	۵۲	۴۸	۵۱	۴۵	۶۲	۵۲	هرمزگان
۶۵	۴۲	۴۸	۵۲	۵۱	۵۳	۷۲	۶۵	همدان
۶۴	۶۳	۵۴	۶۰	۵۹	۵۵	۵۸	۷۵	یزد
۵۳	۶۰	۵۶	۵۸	۵۶	۵۴	۶۶	۵۵	کل

محاسبه شاخص کل محیط کسب و کار

پس از استخراج داده‌های پیمایشی، ابتدا برای هر مؤلفه، میانگین ارزیابی اعضای اتاق‌های هر استان در هر بخش q_{ij} محاسبه می‌شود. در فرمول زیر q_{ijk} مشارکت‌کننده‌ها (n) هر استان (i) در هر بخش (j) است و اندیس k نشان‌دهنده رای دهنده مورد نظر (اعضای اتاق‌های سه‌گانه) است.

$$q_{ij} = \frac{\sum_{k=1}^n q_{ijk}}{n_{ij}}$$

وزن نمونه‌گیری بر اساس استان، رشته فعالیت و اتاق تعیین می‌شود و در محاسبه میانگین q_{ij} لحاظ می‌شود. برای محاسبه شاخص کل از ترکیب وزنی جزء داده‌های آماری (Hard Data) با نسبت ۲۰٪ و جزء مولفه‌های پیمایشی (Survey Data) با نسبت ۸۰٪ استفاده می‌شود.

نرمال‌سازی و ترکیب داده‌های آماری (Hard Data)

به منظور نرمال کردن داده‌های آماری، ابتدا داده‌های آماری خام را که از مراکز آماری مختلف به تفکیک استان‌ها جمع‌آوری شده است، با تقسیم بر جمعیت استان به صورت نسبی و قابل مقایسه تبدیل می‌شود. سپس بر اساس روش فاصله از مرز^۶ که در اغلب مطالعات بین‌المللی مانند شاخص سهولت انجام کسب و کار بانک جهانی یا شاخص توسعه انسانی سازمان ملل متحد بکار می‌رود- داده‌های آماری نسبی به داده‌های نرمال شده تبدیل می‌شود.

در روش فاصله از مرز، نمره فاصله از مرز، شکاف بین عملکرد یک استان از معیار بهترین عملکرد در میان استان‌ها و در طی زمان به دست می‌آید. محاسبه نمره فاصله از مرز برای هر استان دو گام اصلی دارد.

اولین گام نرمال کردن داده‌های جمع‌آوری شده از هر یک از مولفه‌های دارای بار مثبت مانند نرخ باسوادی در هر استان که با استفاده از یک تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

$$P_{norm} = \left(9 \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 1$$

که در فرمول بالا w بزرگترین و f کوچکترین نمره مولفه در میان همه استان‌ها در کل طول دوره محاسبه شاخص است و P نمره نرمال نشده استان و P_{norm} داده نرمال شده یا نمره فاصله از مرز برای هر یک از اجزاء مولفه‌های شاخص است.

برای هر یک از مولفه‌های دارای بار منفی مانند تعداد نسبی سرقت‌ها در هر استان با استفاده از تبدیل خطی با فرمول زیر با توجه به مقیاس مورد نظر (۱ بهترین عملکرد و ۱۰ بدترین عملکرد) انجام می‌شود:

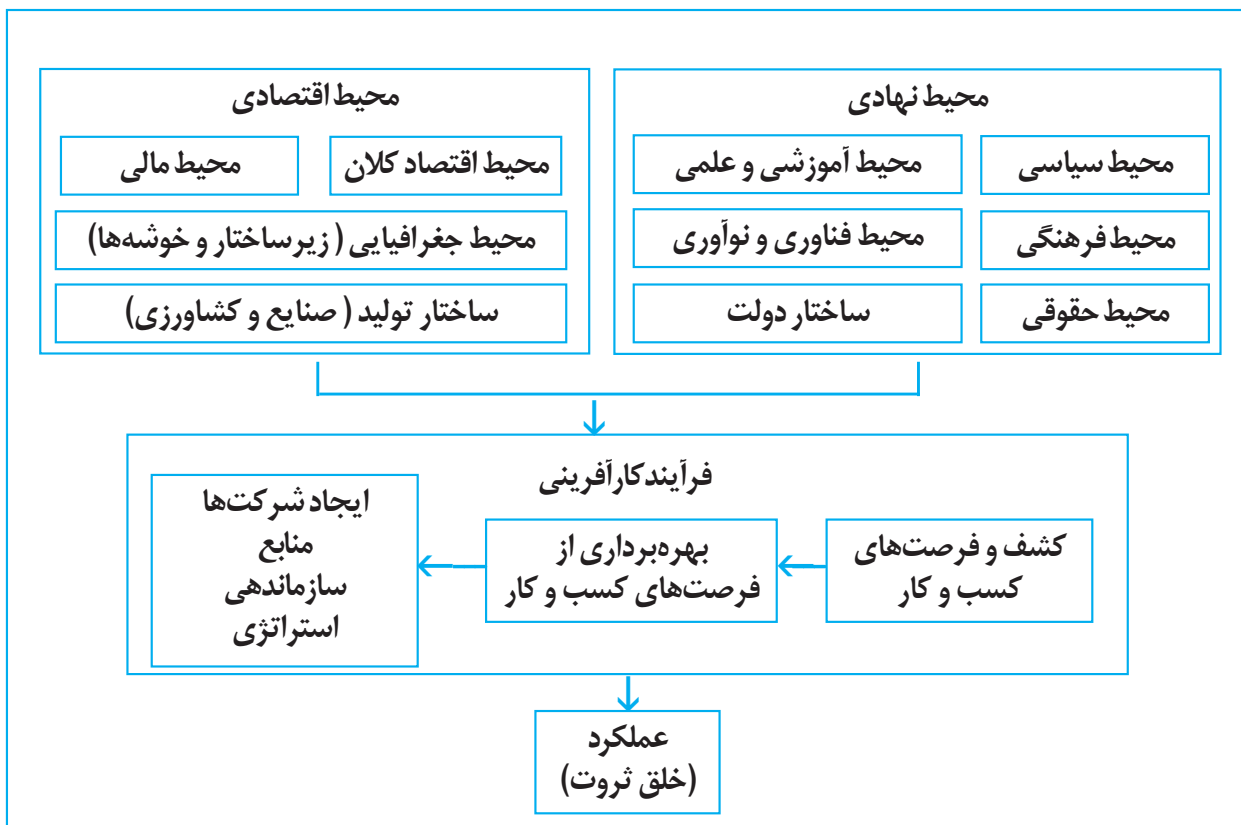
$$P_{norm} = \left((-9) \times \frac{w - P}{w - f} \right) + 10$$

دومین گام، محاسبه میانگین ساده هر یک از نمره‌های فاصله از مرز برای هر یک از بخش داده‌های آماری نماگرها است.

آشنایی با نظریه عمومی کار آفرینی شین

بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین، می‌توان دو مجموعه عوامل محیطی معین را به محیط اقتصادی و محیط نهادی تفکیک کرد. عوامل محیط اقتصادی شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، ساختار تولید و محیط جغرافیایی و عوامل محیط نهادی شامل محیط سیاسی، محیط حقوقی، محیط فرهنگی و محیط آموزشی و علمی، محیط فناوری و نوآوری و ساختار دولت می‌شود. این دو مجموعه عوامل بر کسب و کارهای موجود و بر فرآیند کار آفرینی که در واقع نقطه آغازین کسب و کار است، اثر می‌گذارد. هر چه محیط کسب و کار (محیط نهادی و اقتصادی) شرایط بهتری داشته باشد، بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی بیشتر است و هر چه بهره‌برداری از فرصت‌های کار آفرینی در جامعه‌ای بیشتر باشد، عملکرد اقتصاد آن کشور و خلق ارزش و ثروت در آن جامعه بیشتر می‌شود.

شکل ۱. مدل مفهومی بسط یافته محیط کسب و کار بر اساس نظریه عمومی کار آفرینی شین

بخش دوم: جداول آماری، نمودارها و تحلیل آماری

شاخص کل محیط کسب و کار

جدول ۴ - شاخص کل محیط کسب و کار

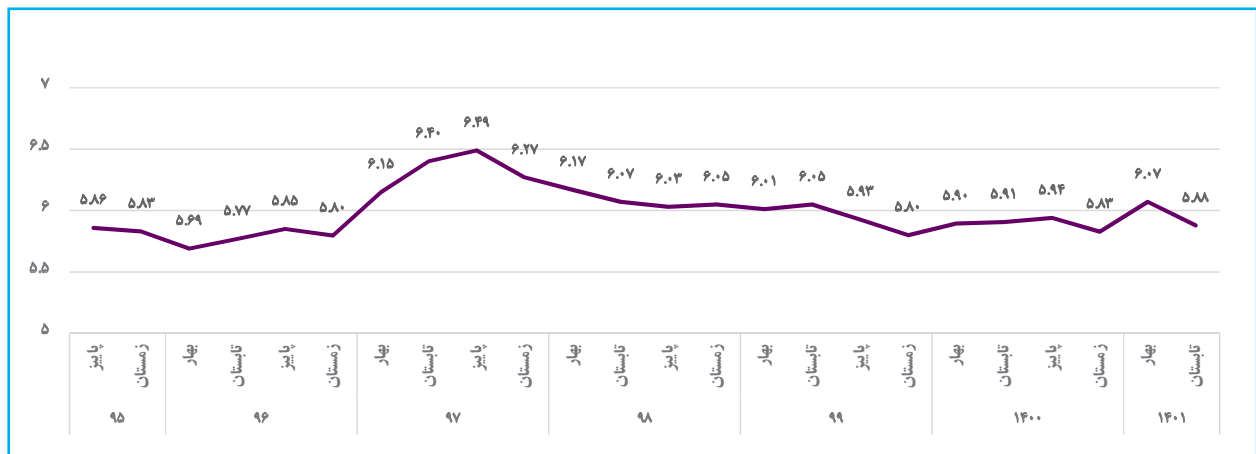
درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به *		تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۰	سال ۱۴۰۰	سال ۹۹	سال ۹۸	سال ۹۷	سال ۹۶
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته								
-۰/۴۷	-۳/۱۸	۵/۸۸	۶/۰۷	۵/۹۱	۵/۸۹	۵/۹۵	۶/۰۸	۶/۳۳	۵/۷۸

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

نتایج پایش ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۱ عدد ۵/۸۸ (نمره بدترین ارزیابی ۱۰ است) را به عنوان شاخص کل به دست می دهد که مساعدتر از وضعیت این شاخص در ارزیابی فصل گذشته (بهار ۱۴۰۱ با میانگین ۶/۰۷) است.

این ارزیابی بیانگر آن است که از نظر فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، وضعیت برخی مؤلفه های مؤثر بر محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۱ مساعدتر شده است. عدد شاخص در تابستان ۱۴۰۱ نسبت به فصل مشابه سال قبل (-۰/۴۷٪) مساعدتر شده است. لازم به ذکر است که این شاخص از طریق ادغام اطلاعات حاصل از مولفه های پیمایشی (۲۸ مؤلفه) و داده های مؤلفه های آماری (۴۲ مؤلفه) به نسبت ۸۰ و ۲۰ محاسبه شده است.

نمودار ۱ - روند شاخص کل محیط کسب و کار

شاخص بخشی محیط کسب و کار

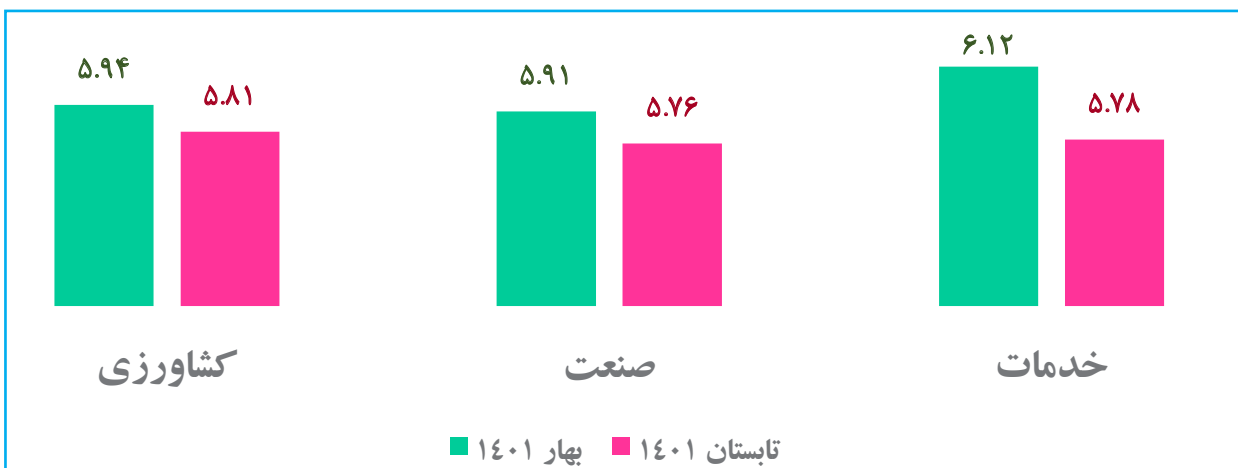
جدول ۵- شاخص محیط کسب و کار بر حسب بخش‌های عمده اقتصادی

بخش	تابستان ۱۴۰۰	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به*	
				فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
کشاورزی	۵/۷۲	۵/۹۴	۵/۸۱	-۲/۱۱	۱/۶۷
صنعت	۵/۸۴	۵/۹۱	۵/۷۶	-۲/۵۳	-۱/۳۱
خدمات	۵/۸۸	۶/۱۲	۵/۷۸	-۵/۵۹	-۱/۶۶

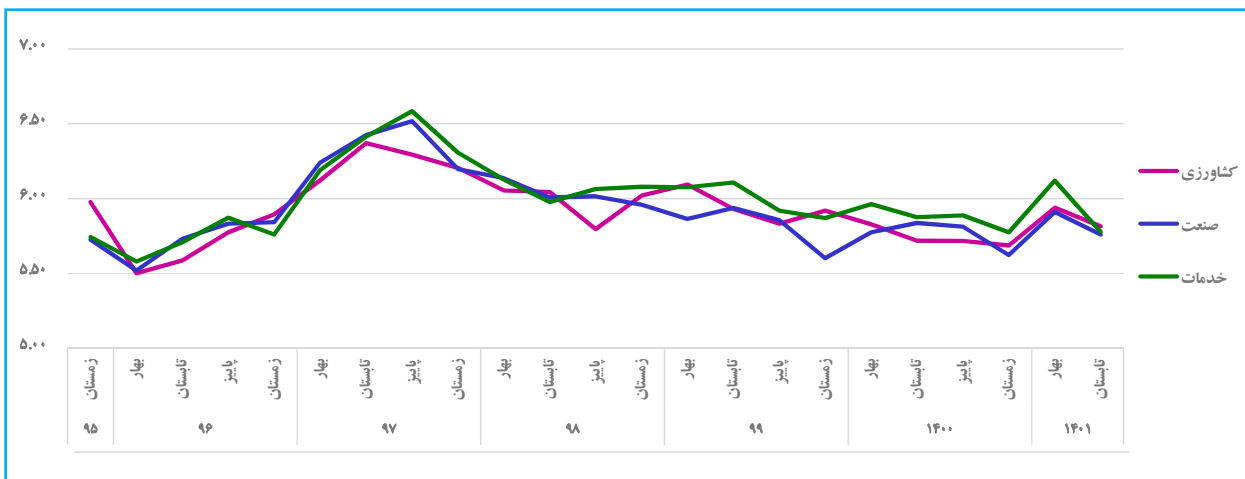
*: منفی بودن درصد تغییرات به معنای بهتر شدن وضعیت نسبت به دوره گذشته است.

با توجه به تقسیم رشته فعالیت‌ها در سه بخش عمده کشاورزی، صنعت و خدمات، فعالان اقتصادی سراسر کشور در تابستان ۱۴۰۱، وضعیت محیط کسب و کار بخش صنعت و بخش کشاورزی را به ترتیب، مساعدترین و نامساعدترین محیط کسب و کار ارزیابی نموده‌اند.

نمودار ۲- شاخص بخشی محیط کسب و کار

نمودار ۳- شاخص بخشی محیط کسب و کار

جدول ۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه بخش عمده اقتصادی - تابستان ۱۴۰۱

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل		کشاورزی		صنعت		خدمات	
	بهار ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	درصد تغییرات
	۶/۰۲	۵/۷۷	۵/۹۴	۵/۸۱	-۲/۱۹	۵/۷۶	۶/۱۲	۵/۷۸
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۲۵	۴/۰۲	-۵/۳۵	۴/۳۴	-۱/۵۰	۴/۱۳	۴/۳۴	۳/۹۲
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۳۳	۶/۲۹	-۰/۶۶	۶/۷۱	-۲/۵۲	۶/۳۴	۶/۲۸	۶/۰۳
بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان	۵/۴۶	۵/۴۰	-۱/۱۷	۵/۴۳	۰/۱۰	۵/۵۵	۵/۳۸	۵/۲۶
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۷۶	۷/۴۱	-۴/۴۷	۷/۸۷	-۲/۹۶	۷/۹۵	۷/۵۸	۷/۲۰
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۷۸	۸/۲۰	-۶/۶۰	۸/۹۸	-۶/۹۵	۸/۳۳	۸/۷۱	۸/۱۲
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۴۷	۶/۱۲	-۵/۵۰	۶/۳۸	-۵/۹۲	۶/۲۰	۶/۴۷	۶/۰۵
تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۷	۵/۱۰	-۱/۲۵	۵/۰۹	۵/۲۱	۵/۰۵	۵/۲۷	۵/۱۳
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۴۱	۶/۳۶	-۰/۹۰	۵/۹۸	-۰/۷۶	۶/۳۰	۶/۵۵	۶/۴۵
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۴۳	۶/۱۳	-۴/۵۸	۶/۲۹	-۷/۴۴	۶/۱۸	۶/۶۵	۶/۳۵
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۷/۰۰	۶/۵۶	-۶/۳۶	۷/۱۹	-۹/۴۸	۶/۷۹	۷/۱۶	۶/۷۱
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۹	۷/۲۳	-۵/۹۸	۸/۴۵	-۱۱/۸۴	۷/۵۸	۷/۷۰	۷/۲۷
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۲۹	۶/۰۱	-۴/۴۷	۶/۲۲	-۷/۸۱	۶/۱۰	۶/۴۷	۶/۱۳
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۶۵	۵/۲۷	-۶/۷۵	۵/۷۵	-۶/۹۴	۵/۳۵	۵/۷۷	۵/۲۹
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۳۴	۶/۱۲	-۳/۵۱	۶/۰۶	-۵/۹۱	۵/۷۰	۶/۴۶	۶/۲۰
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار	۶/۳۹	۶/۲۱	-۲/۸۱	۶/۲۶	۰/۳۴	۶/۱۸	۶/۵۹	۶/۳۴
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۳۸	۵/۰۳	-۶/۵۸	۵/۳۴	-۱/۲۷	۵/۰۳	۴/۸۶	۵/۱۵
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۰۹	۵/۸۷	-۳/۷۱	۵/۳۹	۹/۵۵	۵/۸۲	۲/۸۶	۶/۰۵
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۷۴	۵/۵۷	-۲/۹۲	۵/۵۰	۴/۲۲	۵/۶۳	۵/۵۲	۵/۶۰
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۷۶	۶/۳۷	-۵/۷۵	۷/۰۹	-۲/۰۴	۶/۶۲	۶/۲۷	۶/۳۸
کارگرایی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۲۶	۶/۰۱	-۳/۹۹	۵/۵۷	۱۰/۴۶	۶/۲۳	۳/۸۱	۶/۰۱
کمبود تقاضا در بازار	۵/۲۶	۵/۲۵	-۰/۳۳	۴/۸۶	۱۰/۹۷	۴/۹۴	۲/۴۷	۵/۴۰
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۴	۵/۶۶	-۳/۰۸	۵/۵۴	۱/۸۲	۵/۶۹	۵/۶۴	۵/۶۸
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۶۵	۵/۷۲	۱/۲۰	۴/۹۳	۱۰/۹۷	۵/۴۷	۳/۷۶	۵/۵۱
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۰۹	۴/۳۹	۷/۲۷	۳/۶۴	۲۳/۹۴	۳/۸۱	۹/۶۹	۴/۳۷
محدودیت دسترسی به آب	۳/۸۱	۳/۶۴	-۴/۴۸	۴/۳۹	-۰/۲۵	۳/۷۹	۳/۷۶	۳/۴۴
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)	۴/۲۲	۳/۸۱	-۹/۷۷	۴/۵۹	-۹/۳۲	۴/۳۹	-۸/۴۸	۴/۰۳
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۷۸	۶/۵۲	-۳/۷۶	۶/۵۶	-۶/۸۳	۶/۵۷	-۰/۹۶	۶/۹۸
موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۹۴	۶/۶۰	-۴/۹۴	۷/۴۰	-۶/۱۱	۶/۹۲	۶/۶۶	۶/۵۰

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با بررسی اطلاعات جدول ۶ مشاهده می شود که، در بخش های صنعت، خدمات و کشاورزی غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات نامساعدترین و در هر سه بخش صنعت، خدمات و کشاورزی محدودیت دسترسی به آب مساعدترین مؤلفه (مانع) در ۲۸ مؤلفه پیمایشی پرسش شده از فعالان اقتصادی مشارکت کننده در طرح ارزیابی شده اند. علاوه بر این، مهمترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی هریک از سه بخش عمده اقتصادی در قالب جدول ۷ نشان داده شده است.

جدول ۷ - مهم ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی به تفکیک بخش های عمده اقتصادی

مجموعه	الویت	۱	۲	۳	۴	۵
		غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
کل	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی
کشاورزی	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	دخالت های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت ها در بازار
صنعت	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه های اجرایی	برداشت های سلیقه ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
خدمات	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی
	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک ها	بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه های اجرایی

همان طور که در جدول ۷ مشاهده می شود در بخش کشاورزی و صنعت مولفه های غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار و دشواری تأمین مالی از بانک ها و در بخش خدمات مولفه های غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، دشواری تأمین مالی از بانک ها و بی ثباتی سیاست ها، قوانین و مقررات و رویه های اجرایی ناظر بر کسب و کار مهم ترین مشکلات کسب و کار توسط فعالان اقتصادی بیان شده اند.

شاخص استانی محیط کسب و کار

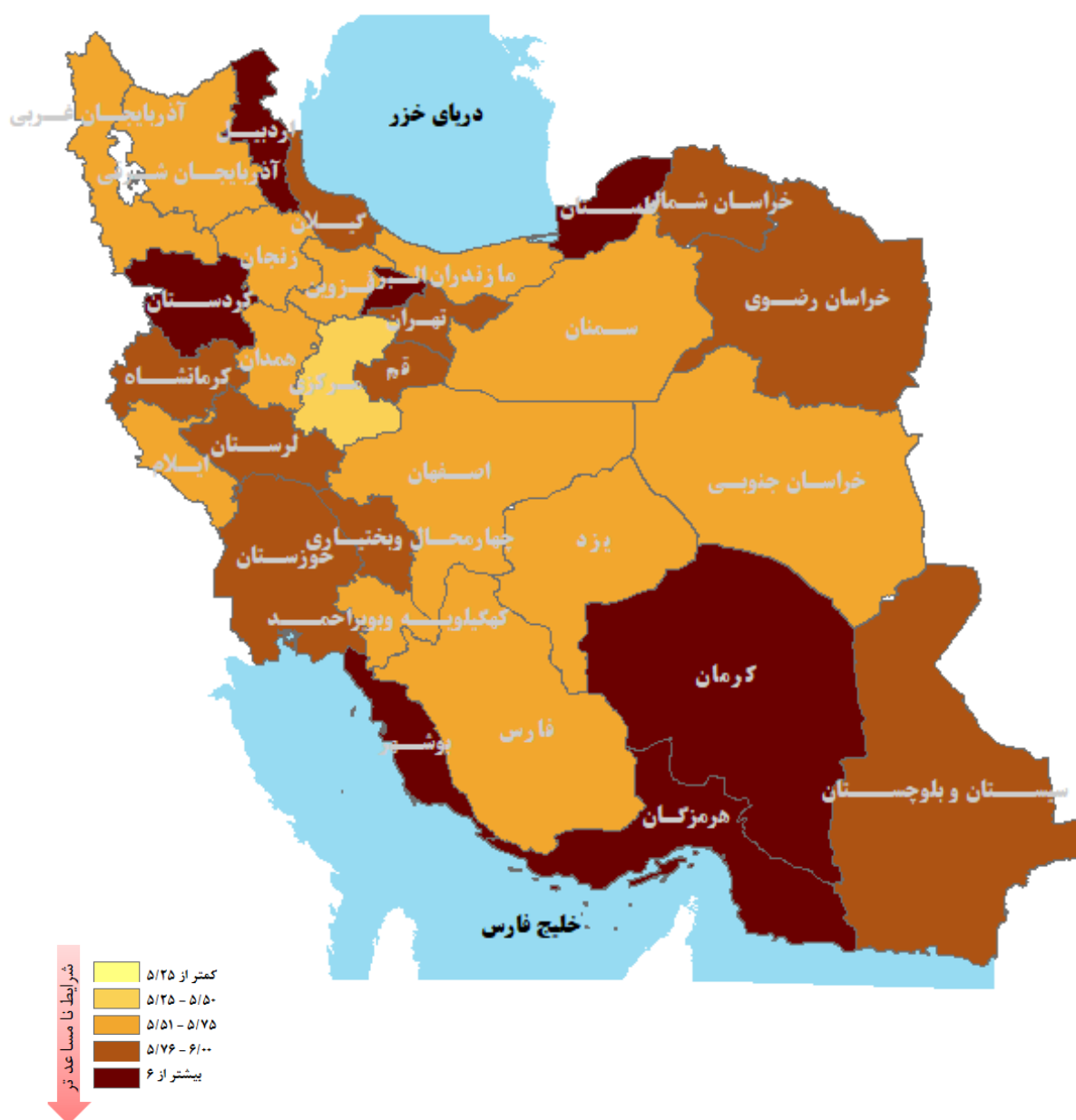
جدول ۸ - شاخص استانی محیط کسب و کار

استان	سال ۹۶	سال ۹۷	سال ۹۸	سال ۹۹	سال ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۰	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به *	
									فصل گذشته	فصل مشابه سال گذشته
آذربایجان شرقی	۵/۹۳	۶/۰۸	۶/۰۱	۵/۵۴	۵/۶۶	۵/۸۰	۵/۷۷	۵/۶۲	-۲/۶۷	-۳/۱۶
آذربایجان غربی	۵/۸۰	۵/۹۵	۵/۳۰	۵/۳۳	۵/۴۰	۵/۳۶	۵/۲۱	۵/۵۹	۷/۴۴	۴/۳۷
اردبیل	۵/۸۹	۶/۲۵	۵/۹۳	۶/۰۳	۶/۰۹	۶/۳۹	۶/۲۳	۶/۳۵	۱/۸۳	-۰/۶۴
اصفهان	۵/۹۲	۶/۴۷	۶/۱۷	۶/۰۵	۵/۷۷	۵/۷۹	۵/۷۹	۵/۶۴	-۲/۶۰	-۲/۵۹
البرز	۵/۷۲	۶/۴۷	۶/۲۴	۶/۰۰	۵/۹۴	۵/۸۴	۶/۲۹	۶/۱۳	-۲/۵۸	۴/۸۱
ایلام	۵/۹۸	۶/۴۶	۶/۰۴	۵/۸۳	۵/۷۳	۵/۸۰	۵/۹۳	۵/۶۷	-۴/۴۳	-۲/۲۳
بوشهر	۵/۶۸	۶/۳۹	۶/۱۸	۶/۰۴	۶/۰۳	۵/۹۷	۶/۴۹	۶/۳۴	-۲/۴۱	۶/۱۵
تهران	۵/۷۲	۶/۴۱	۶/۱۹	۶/۱۵	۶/۲۴	۶/۲۸	۶/۱۹	۵/۹۸	-۳/۳۶	-۴/۷۷
چهارمحال و بختیاری	۵/۹۷	۶/۴۹	۶/۳۵	۶/۲۱	۶/۱۶	۶/۰۶	۶/۲۷	۵/۸۸	-۶/۲۳	-۲/۸۸
خراسان جنوبی	۵/۵۷	۶/۱۳	۵/۸۳	۵/۷۷	۵/۸۹	۵/۹۶	۵/۸۸	۵/۵۹	-۴/۸۱	-۶/۱۵
خراسان رضوی	۵/۷۰	۶/۱۳	۶/۰۲	۵/۹۰	۵/۶۱	۵/۴۳	۶/۰۹	۵/۹۱	-۲/۹۱	۸/۹۳
خراسان شمالی	۶/۲۱	۶/۵۹	۶/۲۴	۶/۰۶	۵/۹۴	۵/۹۰	۶/۱۷	۵/۷۷	-۶/۵۴	-۲/۳۳
خوزستان	۵/۷۴	۶/۴۴	۶/۰۹	۶/۰۷	۶/۰۱	۶/۰۲	۶/۲۱	۵/۸۳	-۶/۰۲	-۳/۰۱
زنجان	۵/۶۲	۵/۹۲	۵/۵۶	۵/۳۴	۵/۵۶	۵/۵۲	۵/۸۷	۵/۶۵	-۳/۷۵	۲/۳۶
سمنان	۵/۸۴	۶/۱۵	۵/۷۲	۵/۲۲	۵/۳۲	۵/۴۷	۵/۸۳	۵/۶۴	-۳/۱۸	۳/۲۵
سیستان و بلوچستان	۶/۲۵	۶/۶۰	۶/۳۷	۶/۲۳	۶/۲۹	۶/۲۶	۶/۲۸	۵/۹۳	-۵/۵۶	-۵/۱۶
فارس	۵/۴۸	۵/۹۹	۵/۹۲	۵/۸۰	۵/۶۰	۵/۷۱	۵/۷۸	۵/۵۷	-۳/۵۹	-۲/۴۶
قزوین	۵/۵۶	۶/۱۴	۵/۹۳	۵/۹۰	۵/۸۸	۵/۹۱	۵/۸۷	۵/۵۲	-۶/۰۱	-۶/۶۷
قم	۵/۷۷	۶/۰۹	۶/۰۴	۵/۹۹	۶/۱۶	۵/۹۹	۷/۰۱	۵/۹۴	-۱۵/۱۵	-۰/۷۴
کردستان	۵/۸۶	۶/۵۱	۶/۲۶	۶/۲۹	۶/۳۲	۶/۰۹	۶/۴۲	۶/۲۵	-۲/۶۶	۲/۵۹
کرمان	۵/۸۰	۶/۲۷	۶/۰۴	۶/۲۴	۶/۳۶	۶/۳۳	۶/۵۱	۶/۴۳	-۱/۲۴	۱/۵۶
کرمانشاه	۶/۲۴	۶/۵۴	۶/۱۷	۶/۱۱	۶/۱۷	۶/۲۹	۵/۹۲	۵/۸۳	-۱/۶۰	-۷/۲۸
کهگیلویه و بویراحمد	۵/۹۴	۶/۲۱	۵/۹۸	۵/۹۷	۵/۸۶	۵/۹۵	۵/۹۲	۵/۶۵	-۴/۵۷	-۵/۰۲
گلستان	۵/۷۴	۶/۲۷	۶/۱۱	۶/۰۵	۶/۱۹	۶/۰۵	۶/۳۵	۶/۱۶	-۲/۸۷	۱/۹۶
گیلان	۵/۴۰	۵/۷۹	۵/۵۶	۵/۶۴	۵/۷۰	۵/۷۲	۶/۰۳	۵/۸۹	-۲/۲۷	۲/۹۹
لرستان	۶/۰۹	۶/۵۳	۶/۱۳	۵/۹۴	۵/۹۴	۵/۸۵	۶/۱۹	۵/۸۶	-۵/۴۵	۰/۰۸
مازندران	۵/۴۰	۵/۹۹	۵/۷۱	۵/۸۶	۵/۷۶	۵/۸۹	۵/۷۹	۵/۶۹	-۱/۸۳	-۳/۵۱
مرکزی	۵/۵۱	۶/۲۵	۵/۶۵	۵/۳۸	۵/۱۵	۵/۱۳	۵/۵۰	۵/۴۹	-۰/۱۲	۶/۹۹
هرمزگان	۵/۷۴	۶/۱۸	۶/۱۰	۶/۰۸	۵/۹۴	۶/۰۵	۶/۱۷	۶/۰۴	-۲/۲۲	-۰/۱۴
همدان	۵/۸۴	۶/۳۸	۶/۰۶	۵/۸۹	۵/۸۵	۵/۸۳	۶/۱۵	۵/۶۸	-۷/۵۶	-۲/۵۹
یزد	۵/۶۶	۶/۰۸	۵/۷۲	۵/۶۴	۵/۶۵	۵/۷۵	۶/۰۴	۵/۶۹	-۵/۸۶	-۱/۱۳

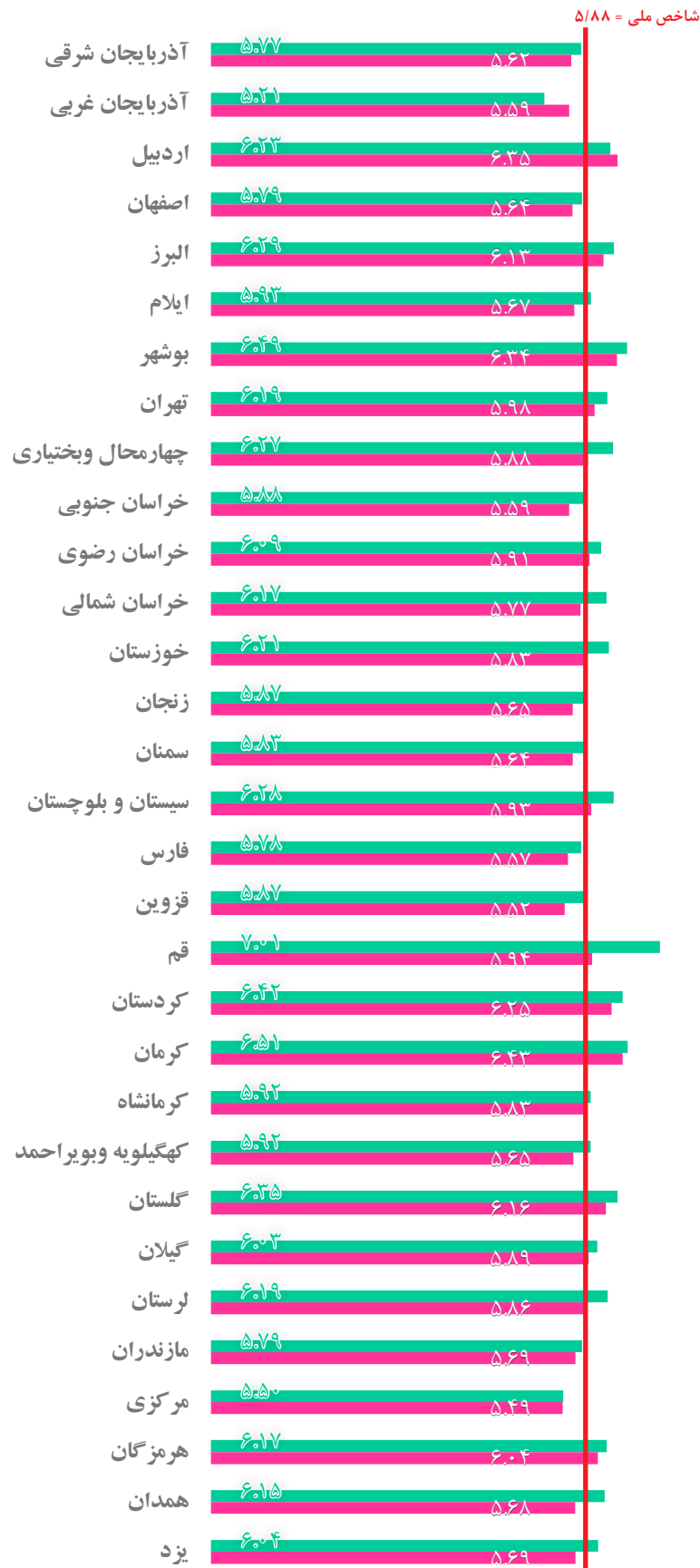
* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

طبق جدول ۸، نتایج ارزیابی طرح پایش در تابستان ۱۴۰۱ نشان می‌دهد که از منظر وضعیت مؤلفه‌های محیط کسب و کار، کرمان، اردبیل و بوشهر دارای محیط کسب و کار نامساعدتر و استان‌های مرکزی، قزوین و فارس دارای محیط کسب و کار مساعدتری نسبت به سایر استان‌ها بوده‌اند. قابل ذکر است که عدد شاخص برای حدود ۵۳ درصد استان‌های کشور از عدد شاخص ملی فضای کسب و کار کمتر بوده است که در نمودار ۴ قابل مشاهده است. همچنین اختلاف عدد شاخص وضعیت محیط کسب و کار در بهترین و بدترین استان حداکثر معادل ۰/۹۴ واحد است که نشانگر عدم وجود تفاوت قابل توجه در وضعیت عدد شاخص استان‌ها نسبت به یکدیگر است.

شکل ۲ - نقشه موضوعی شاخص استانی محیط کسب و کار

نمودار ۴- شاخص استانی محیط کسب و کار

شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

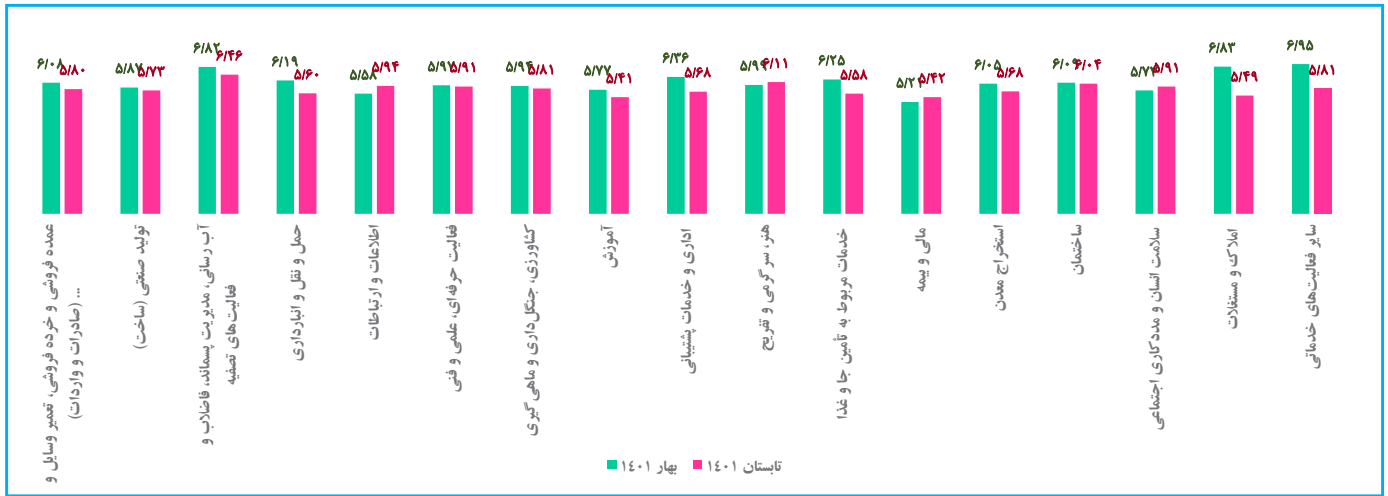
جدول ۱۰ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

درصد تغییرات *	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	رشته فعالیت
-۴/۷۳	۵/۸۰	۶/۰۸	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)
-۲/۴۷	۵/۷۳	۵/۸۷	تولید صنعتی (ساخت)
-۵/۳۹	۶/۴۶	۶/۸۲	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
-۹/۵۵	۵/۶۰	۶/۱۹	حمل و نقل و انبارداری
۶/۴۱	۵/۹۴	۵/۵۸	اطلاعات و ارتباطات
-۰/۹۴	۵/۹۱	۵/۹۷	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
-۲/۱۹	۵/۸۱	۵/۹۴	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
-۶/۱۳	۵/۴۱	۵/۷۷	آموزش
-۱۰/۶۶	۵/۶۸	۶/۳۶	اداری و خدمات پشتیبانی
۱/۹۵	۶/۱۱	۵/۹۹	هنر، سرگرمی و تفریح
-۱۰/۶۸	۵/۵۸	۶/۲۵	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا
۴/۱۳	۵/۴۲	۵/۲۱	مالی و بیمه
-۶/۰۰	۵/۶۸	۶/۰۵	استخراج معدن
-۰/۹۲	۶/۰۴	۶/۰۹	ساختمان
۳/۱۰	۵/۹۱	۵/۷۳	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
-۱۹/۵۶	۵/۴۹	۶/۸۳	املاک و مستغلات
-۱۶/۴۵	۵/۸۱	۶/۹۵	سایر فعالیت‌های خدماتی

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

با توجه به جدول ۱۰، در تابستان ۱۴۰۱، رشته فعالیت‌های: ۱- آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه، ۲- هنر، سرگرمی و تفریح و ۳- ساختمان به ترتیب دارای نامساعدترین محیط کسب و کار و رشته فعالیت‌های ۱- آموزش، ۲- مالی و بیمه و ۳- املاک و مستغلات به ترتیب مساعدترین محیط برای کسب و کار نسبت به سایر رشته فعالیت‌های اقتصادی ارزیابی شده‌اند. لازم به ذکر است که از ۲۱ رشته فعالیت عمده اقتصادی، ۴ رشته فعالیت به دلیل قرارگرفتن در بخش عمومی و خانواری از چارچوب آمارگیری طرح حذف شده‌اند. منظور از سایر فعالیت‌های خدماتی، فعالیت‌های سازمان‌های دارای عضو، تعمیر رایانه و کالاهای شخصی و خانگی و سایر فعالیت‌های خدماتی شخصی است.

نمودار ۵ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس رشته فعالیت اقتصادی

در جدول ۱۱ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک رشته فعالیت‌های اقتصادی قابل مشاهده است. با استفاده از این جدول می‌توان تحلیل‌های مختلف در مورد وضعیت هر یک از مولفه‌ها در رشته فعالیت‌های اقتصادی ارائه نمود.

جدول ۱۱ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و رشته فعالیت اقتصادی - تابستان ۱۴۰۱

مؤلفه		رشته فعالیت															
سایر فعالیت‌های خدماتی	املاک و مستغلات	سلامت انسان و مده‌کاری اجتماعی	ساختمان	استخراج معدن	مالی و بیمه	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا	هنر، سرگرمی و تفریح	اداری و خدمات پشتیبانی	آموزش	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی	اطلاعات و ارتباطات	حمل و نقل و انبارداری	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه	تولید صنعتی (ساخت)	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)	
۳/۹۹	۴/۱۱	۳/۳۳	۴/۴۴	۳/۸۵	۳/۵۳	۳/۴۴	۲/۴۶	۳/۲۵	۴/۹۳	۴/۲۷	۳/۹۵	۴/۰۳	۳/۳۰	۵/۳۸	۴/۰۸	۴/۰۰	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۵/۷۱	۴/۷۹	۶/۹۴	۶/۴۸	۶/۵۵	۶/۵۰	۵/۷۶	۷/۶۷	۵/۷۳	۶/۰۰	۶/۵۴	۶/۴۴	۶/۳۱	۵/۹۶	۶/۷۸	۶/۵۵	۶/۰۰	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۴/۸۵	۴/۷۱	۶/۶۳	۶/۱۹	۵/۲۴	۵/۱۰	۵/۱۷	۴/۸۰	۵/۷۱	۵/۶۲	۵/۴۴	۵/۴۹	۵/۵۰	۵/۰۰	۵/۹۰	۵/۴۹	۵/۲۶	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۶/۰۴	۵/۵۰	۸/۰۰	۷/۵۴	۷/۰۷	۶/۳۸	۶/۶۵	۶/۸۵	۶/۳۵	۶/۳۶	۷/۴۴	۷/۳۰	۷/۳۸	۷/۳۸	۸/۵۶	۷/۶۲	۷/۳۷	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۸/۰۱	۶/۹۰	۸/۶۷	۸/۳۸	۸/۲۶	۷/۲۲	۷/۰۹	۷/۱۸	۸/۲۵	۷/۹۲	۸/۳۶	۸/۶۱	۸/۱۷	۷/۷۷	۷/۶۷	۸/۲۶	۸/۱۹	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۶۶	۵/۸۵	۶/۲۹	۶/۸۹	۵/۷۳	۵/۴۱	۵/۷۶	۶/۹۱	۵/۹۵	۵/۹۱	۶/۰۰	۶/۳۲	۷/۱۱	۵/۵۸	۷/۰۰	۶/۱۴	۵/۹۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۹۷	۵/۲۵	۴/۲۳	۵/۲۵	۳/۸۲	۴/۶۷	۴/۳۸	۶/۲۷	۶/۱۵	۳/۸۶	۵/۳۵	۵/۲۲	۵/۲۰	۴/۶۸	۵/۷۸	۵/۰۵	۵/۱۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۷/۳۰	۶/۷۵	۶/۴۶	۶/۵۴	۵/۵۷	۵/۳۳	۵/۳۵	۶/۸۰	۷/۰۰	۵/۵۰	۵/۹۴	۶/۴۵	۶/۶۵	۵/۸۹	۶/۸۶	۶/۳۰	۶/۴۶	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۶۷	۵/۸۸	۶/۲۱	۶/۳۸	۵/۲۸	۵/۱۵	۵/۵۷	۷/۱۱	۵/۴۷	۶/۱۱	۵/۸۲	۶/۳۹	۶/۲۴	۵/۹۳	۷/۶۳	۵/۸۸	۶/۴۶	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۵/۹۳	۷/۰۳	۶/۷۶	۷/۰۱	۶/۱۰	۵/۵۰	۷/۰۰	۶/۵۵	۷/۰۷	۶/۵۱	۶/۹۳	۶/۰۸	۶/۵۰	۶/۲۰	۶/۳۰	۶/۳۴	۶/۸۲	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۸۱	۶/۸۳	۷/۶۹	۷/۴۸	۷/۰۳	۷/۱۶	۷/۶۱	۸/۰۰	۶/۸۹	۷/۰۸	۷/۴۵	۷/۵۳	۷/۲۹	۶/۷۵	۸/۱۰	۷/۱۲	۷/۲۴	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۴۸	۵/۲۶	۶/۲۰	۶/۲۷	۵/۵۳	۶/۸۶	۶/۱۰	۶/۸۳	۵/۳۱	۵/۷۰	۵/۷۳	۵/۸۹	۷/۰۹	۶/۰۴	۶/۳۰	۵/۹۰	۶/۱۷	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۵۵	۵/۸۸	۵/۳۳	۵/۵۷	۶/۴۸	۵/۰۵	۶/۰۰	۶/۳۸	۴/۷۳	۴/۱۴	۵/۳۵	۵/۰۱	۵/۷۶	۵/۴۷	۶/۱۱	۵/۱۵	۵/۲۴	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۷۱	۵/۴۶	۶/۳۳	۶/۱۸	۶/۱۲	۶/۸۳	۶/۱۸	۶/۷۰	۶/۳۳	۶/۸۰	۵/۷۰	۶/۱۹	۷/۱۰	۶/۲۶	۶/۵۶	۶/۰۷	۶/۰۹	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۵/۳۸	۶/۰۰	۷/۰۰	۶/۴۴	۵/۱۴	۶/۰۰	۶/۱۳	۷/۳۸	۵/۹۴	۵/۸۲	۶/۲۸	۶/۴۳	۷/۱۷	۶/۰۱	۸/۶۷	۶/۰۲	۶/۳۹	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۵/۷۰	۴/۷۷	۴/۵۵	۵/۵۹	۵/۱۳	۴/۷۲	۵/۲۱	۴/۵۵	۶/۱۳	۴/۵۵	۵/۲۷	۵/۰۷	۴/۸۸	۴/۷۰	۶/۸۹	۴/۷۷	۵/۱۹	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۷/۱۰	۶/۲۱	۶/۱۷	۶/۰۸	۴/۵۰	۴/۹۴	۶/۴۰	۶/۰۰	۶/۶۰	۴/۶۷	۵/۹۱	۶/۰۸	۶/۳۶	۵/۷۸	۶/۵۶	۵/۶۴	۵/۹۹	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۶/۳۷	۵/۷۱	۴/۸۶	۵/۳۵	۵/۱۰	۵/۳۵	۵/۰۴	۶/۰۰	۵/۷۰	۵/۸۳	۵/۷۴	۵/۶۹	۵/۴۹	۵/۱۸	۶/۰۰	۵/۵۵	۵/۶۱	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۸	۶/۹۶	۶/۸۱	۶/۶۷	۵/۹۰	۶/۸۶	۶/۷۸	۷/۴۰	۵/۸۱	۷/۱۷	۶/۹۴	۶/۵۳	۶/۱۹	۶/۰۶	۷/۳۳	۶/۲۴	۶/۳۳	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۵/۷۹	۶/۰۰	۴/۸۷	۶/۳۲	۵/۶۱	۶/۶۰	۶/۲۹	۵/۶۹	۵/۹۴	۴/۸۲	۶/۱۵	۶/۵۵	۶/۴۴	۵/۳۰	۵/۸۰	۵/۹۷	۶/۰۱	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۶۹	۵/۶۸	۵/۴۴	۵/۴۵	۴/۳۰	۵/۵۰	۵/۲۹	۵/۳۱	۵/۶۵	۶/۲۰	۵/۴۰	۵/۴۰	۴/۹۴	۵/۱۱	۵/۱۱	۵/۰۵	۵/۳۸	کمبود تقاضا در بازار
۶/۳۳	۵/۰۰	۵/۰۰	۶/۰۹	۵/۳۲	۵/۹۰	۶/۰۷	۵/۰۹	۴/۸۸	۵/۶۳	۶/۴۴	۵/۰۰	۵/۴۸	۶/۶۷	۵/۶۰	۵/۶۴	۵/۶۴	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۰۷	۴/۳۸	۵/۶۰	۵/۷۱	۵/۵۷	۵/۷۱	۶/۲۳	۶/۰۰	۴/۹۴	۶/۴۷	۵/۴۷	۶/۰۵	۶/۴۶	۵/۱۳	۵/۷۰	۶/۰۲	۵/۳۴	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۷۳	۴/۰۳	۶/۱۳	۴/۴۴	۵/۸۵	۳/۵۷	۴/۸۵	۳/۴۶	۵/۰۰	۳/۹۱	۴/۵۱	۳/۸۰	۴/۴۷	۵/۰۵	۴/۱۰	۴/۱۱	۴/۶۱	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۹۵	۳/۳۲	۲/۸۲	۳/۹۳	۵/۲۲	۳/۱۱	۳/۲۷	۱/۷۸	۲/۷۷	۲/۸۰	۴/۳۸	۳/۸۶	۲/۶۴	۳/۷۰	۳/۵۰	۳/۷۰	۳/۴۲	محدودیت دسترسی به آب
۳/۶۸	۳/۱۹	۳/۲۰	۴/۰۴	۵/۴۵	۳/۱۶	۳/۰۳	۳/۰۹	۳/۳۸	۲/۶۷	۴/۱۶	۳/۷۲	۲/۶۶	۳/۹۵	۴/۴۴	۳/۹۶	۳/۶۵	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۷/۰۸	۵/۳۱	۵/۴۰	۶/۷۰	۶/۰۴	۵/۳۲	۵/۶۵	۸/۳۳	۷/۶۷	۷/۰۰	۶/۱۱	۶/۳۶	۶/۶۱	۶/۶۰	۷/۹۰	۶/۴۸	۶/۶۶	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۵/۶۹	۵/۱۹	۶/۱۸	۶/۹۲	۶/۷۲	۶/۳۶	۵/۴۵	۶/۵۴	۶/۳۲	۵/۰۰	۶/۹۵	۷/۱۴	۶/۷۵	۶/۵۵	۸/۱۰	۶/۶۲	۶/۶۳	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و اتاق‌ها

جدول ۱۲ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سه اتاق - تابستان ۱۴۰۱

عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)	کل			اتاق بازرگانی			اتاق تعاون			اتاق اصناف		
	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	درصد تغییرات
	۶/۰۲	۵/۷۷	-۴/۱۵	۵/۸۸	۵/۸۰	-۱/۴۳	۵/۷۷	۵/۷۴	-۰/۴۴	۶/۶۰	۵/۷۱	-۱۳/۴۹
نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول	۴/۲۵	۴/۰۲	-۵/۳۵	۳/۹۹	۴/۱۹	۴/۸۵	۴/۱۷	۳/۳۲	-۲/۰۴۷	۵/۱۷	۳/۹۳	-۲۴/۰۷
برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...	۶/۳۳	۶/۲۹	-۰/۰۶۶	۶/۳۹	۶/۵۲	۲/۰۳	۶/۴۲	۶/۲۷	-۲/۳۳	۶/۰۳	۵/۴۲	-۱۰/۰۸
بی‌تهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌ها/پشان	۵/۴۶	۵/۴۰	-۱/۱۷	۵/۴۲	۵/۴۸	۱/۱۶	۵/۳۹	۵/۳۴	-۱/۹۵	۵/۷۱	۵/۱۲	-۱۰/۳۲
بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	۷/۷۶	۷/۴۱	-۴/۴۷	۷/۹۵	۷/۷۵	-۲/۵۴	۷/۳۴	۷/۲۲	-۱/۶۰	۷/۳۱	۶/۳۲	-۱۳/۵۵
غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	۸/۷۸	۸/۲۰	-۶/۶۰	۸/۷۷	۸/۲۷	-۵/۶۳	۸/۶۶	۸/۱۶	-۵/۷۹	۸/۸۹	۷/۹۷	-۱۰/۳۸
رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی	۶/۴۷	۶/۱۲	-۵/۵۰	۶/۴۴	۶/۲۰	-۳/۷۹	۶/۲۴	۶/۱۲	-۱/۹۱	۶/۷۸	۵/۸۱	-۱۴/۲۹
تأمین عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی	۵/۱۷	۵/۱۰	-۱/۲۵	۵/۰۰	۵/۱۱	۲/۲۵	۵/۱۹	۵/۰۸	-۲/۲۶	۵/۷۶	۵/۰۹	-۱۱/۶۳
تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	۶/۴۱	۶/۳۶	-۰/۹۰	۶/۳۴	۶/۲۳	-۱/۷۱	۶/۰۱	۶/۳۱	۴/۸۶	۶/۹۶	۶/۸۳	-۱/۸۷
وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار	۶/۴۳	۶/۱۳	-۴/۵۸	۶/۲۲	۶/۰۶	-۲/۶۱	۶/۶۷	۶/۳۹	-۴/۲۹	۷/۰۴	۶/۲۵	-۱۱/۱۲
رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	۷/۰۰	۶/۵۶	-۶/۳۶	۶/۸۰	۶/۵۴	-۳/۸۶	۶/۹۲	۶/۷۰	-۳/۱۴	۷/۷۰	۶/۵۳	-۱۵/۲۱
دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	۷/۶۹	۷/۲۳	-۵/۹۸	۷/۴۸	۷/۱۰	-۵/۰۶	۷/۷۶	۷/۸۳	-۰/۸۶	۸/۳۴	۷/۲۹	-۱۲/۵۸
فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی	۶/۲۹	۶/۰۱	-۴/۴۷	۶/۱۸	۵/۹۹	-۳/۱۹	۵/۹۶	۶/۲۶	۵/۰۰	۶/۹۳	۵/۹۵	-۱۴/۱۴
ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)	۵/۶۵	۵/۲۷	-۶/۷۵	۵/۴۸	۵/۲۳	-۴/۶۶	۵/۳۹	۵/۰۸	-۵/۸۲	۶/۵۴	۵/۵۹	-۱۴/۵۲
ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران	۶/۳۴	۶/۱۲	-۳/۵۱	۶/۲۹	۶/۰۵	-۳/۸۰	۶/۰۶	۶/۴۳	۶/۰۶	۶/۶۹	۶/۱۶	-۷/۸۱
وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار	۶/۳۹	۶/۲۱	-۲/۸۱	۶/۲۵	۶/۲۳	-۰/۳۷	۶/۴۲	۶/۶۰	۲/۷۳	۶/۹۲	۵/۸۸	-۱۵/۱۳
ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار	۵/۳۸	۵/۰۳	-۶/۵۸	۵/۰۴	۴/۹۴	-۲/۰۶	۵/۴۷	۵/۴۰	-۱/۱۸	۶/۵۹	۵/۱۰	-۲۲/۵۸
عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران	۶/۰۹	۵/۸۷	-۳/۷۱	۵/۹۳	۵/۷۰	-۳/۸۱	۵/۸۷	۶/۲۱	۵/۷۶	۶/۸۳	۶/۳۰	-۷/۸۰
فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار	۵/۷۴	۵/۵۷	-۲/۹۲	۵/۵۵	۵/۵۰	-۰/۹۰	۵/۵۳	۵/۷۱	۳/۱۹	۶/۶۷	۵/۷۹	-۱۳/۲۴
دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	۶/۷۶	۶/۳۷	-۵/۷۵	۶/۶۸	۶/۲۴	-۶/۵۴	۶/۶۳	۶/۸۷	۳/۵۶	۷/۱۳	۶/۴۹	-۸/۸۸
کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه	۶/۲۶	۶/۰۱	-۳/۹۹	۶/۱۹	۶/۰۷	-۲/۰۳	۵/۸۱	۵/۸۱	-۰/۰۶	۶/۸۵	۵/۹۴	-۱۳/۲۹
کمبود تقاضا در بازار	۵/۲۶	۵/۲۵	-۰/۳۳	۴/۹۲	۴/۹۹	۱/۴۹	۴/۹۶	۵/۳۷	۸/۲۹	۶/۶۶	۶/۰۰	-۹/۹۴
کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز	۵/۸۴	۵/۶۶	-۳/۰۸	۵/۶۸	۵/۶۰	-۱/۴۹	۵/۴۱	۵/۵۱	۱/۷۸	۶/۷۵	۵/۹۹	-۱۱/۳۳
کمبود نیروی کار ماهر	۵/۶۵	۵/۷۲	۱/۲۰	۵/۶۰	۵/۸۷	۴/۷۰	۴/۸۳	۴/۸۴	-۰/۲۵	۶/۳۷	۵/۷۷	-۹/۴۳
محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت	۴/۰۹	۴/۳۹	۷/۲۷	۳/۹۲	۴/۳۲	۱۰/۲۳	۳/۶۱	۳/۶۱	۴/۵۱	۴/۹۴	۴/۵۴	-۸/۱۵
محدودیت دسترسی به آب	۳/۸۱	۳/۶۴	-۴/۴۸	۳/۶۱	۳/۶۸	۱/۹۰	۳/۶۷	۳/۶۳	-۱/۱۴	۴/۵۱	۳/۵۴	-۲۱/۴۱
محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)	۴/۲۲	۳/۸۱	-۹/۷۷	۴/۱۱	۳/۹۸	-۳/۰۹	۴/۰۸	۳/۵۷	-۱۲/۵۷	۴/۶۶	۳/۴۲	-۲۶/۷۷
فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	۶/۷۸	۶/۵۲	-۳/۷۶	۶/۶۴	۶/۴۹	-۲/۲۵	۶/۸۰	۶/۵۷	-۳/۴۱	۷/۲۷	۶/۶۲	-۸/۹۲
موانع در فرآیندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	۶/۹۴	۶/۶۰	-۴/۹۴	۷/۰۴	۶/۸۴	-۲/۸۸	۶/۸۴	۶/۷۸	-۰/۸۹	۶/۶۳	۵/۶۶	-۱۴/۵۷

* مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

در تابستان ۱۴۰۱، فعالان اقتصادی مشارکت کننده در این پایش، سه مؤلفه: ۱- غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، ۲- بی ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و ۳- دشواری تأمین مالی از بانک‌ها را نامناسب‌ترین و سه مؤلفه: ۱- محدودیت دسترسی به آب، ۲- محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)، ۳- نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول را مناسب‌ترین مؤلفه‌های محیط کسب و کار کشور نسبت به سایر مؤلفه‌ها ارزیابی نموده‌اند.

علاوه بر این، مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق بازرگانی، تعاون و اصناف ایران نیز در قالب جدول ۱۳ نشان داده شده است.

جدول ۱۳ - مهم‌ترین موانع کسب و کار بیان شده توسط فعالان اقتصادی زیرمجموعه هر یک از سه اتاق

مجموعه	الویت		۱	۲	۳	۴	۵
	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱					
کل	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
اتاق تعاون ایران	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی
اتاق اصناف ایران	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار	فساد و سوءاستفاده افراد در مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات

اولویت اول در اتاق‌های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، تعاون ایران و اصناف ایران، غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات عنوان شده است.

اولویت دوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، بی‌ثباتی سیاست‌ها، مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر به کسب و کار، در اتاق تعاون و اصناف ایران دشواری تأمین مالی از بانک‌ها عنوان شده است.

اولویت سوم در اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها، در اتاق تعاون ایران بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار و در اتاق اصناف ایران تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار قرار گرفته‌اند.

شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

جدول ۱۴ - شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس نماگرهای مدل کارآفرینی شین

شاخص کل				شاخص محیط			شاخص نماگر		نماگر	محیط	
درصد تغییرات فصل تابستان نسبت به *		میانگین		درصد تغییرات	میانگین		میانگین				
فصل مشابه سال گذشته	فصل گذشته	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱		تابستان ۱۴۰۰	تابستان ۱۴۰۱	بهار ۱۴۰۱	تابستان ۱۴۰۱			بهار ۱۴۰۱
۱/۰۳	-۱/۳۵	۶/۱۲	۶/۲۱	۶/۰۶	-۰/۲۴	۵/۹۳	۵/۹۵	۶/۲۴	۶/۱۹	محیط سیاسی امنیتی	نهادی
								۵/۲۰	۵/۱۶	محیط علمی آموزشی	
								۶/۰۴	۶/۲۳	محیط فرهنگی	
								۶/۰۵	۶/۱۱	محیط فناوری و نوآوری	
								۵/۵۹	۵/۶۳	محیط قانونی و حقوقی	
								۶/۳۶	۶/۲۹	ساختار و عملکرد دولت	
۶/۰۶	۶/۲۵	۶/۳۵	۶/۵۲	-۲/۵۹	۶/۳۵	۶/۵۲	۶/۰۷	۶/۳۶	محیط اقتصاد کلان	اقتصادی	
							۸/۰۶	۸/۳۳	محیط مالی		
							۵/۶۱	۵/۶۲	محیط جغرافیایی - زیرساخت‌ها و ظرفیت‌های اقلیمی		
							۶/۰۶	۶/۲۵	ساختار تولید - انحصار، خوشه‌ها و مواد اولیه		

*: مثبت بودن درصد تغییرات به معنای بدتر شدن وضعیت نسبت به فصل گذشته است.

بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین، شاخص ملی محیط کسب و کار ایران در تابستان ۱۴۰۱، عدد ۶/۱۲ (عدد ۱۰ بدترین ارزیابی است) را نشان می‌دهد به طوری که میانگین ارزیابی محیط نهادی (شامل محیط سیاسی، محیط آموزشی و علمی، محیط فرهنگی، محیط فناوری و نوآوری، محیط حقوقی و ساختار دولت) عدد ۵/۹۳ و میانگین ارزیابی محیط اقتصادی (شامل محیط اقتصاد کلان، محیط مالی، محیط جغرافیایی و ساختار تولید) عدد ۶/۳۵ است. نگاه اجمالی نشان می‌دهد محیط علمی-آموزشی با عدد ۵/۲۰ و محیط مالی با عدد ۸/۰۶ به ترتیب مساعدترین و نامساعدترین محیط‌ها بر اساس نظریه عمومی کارآفرینی شین بوده‌اند.

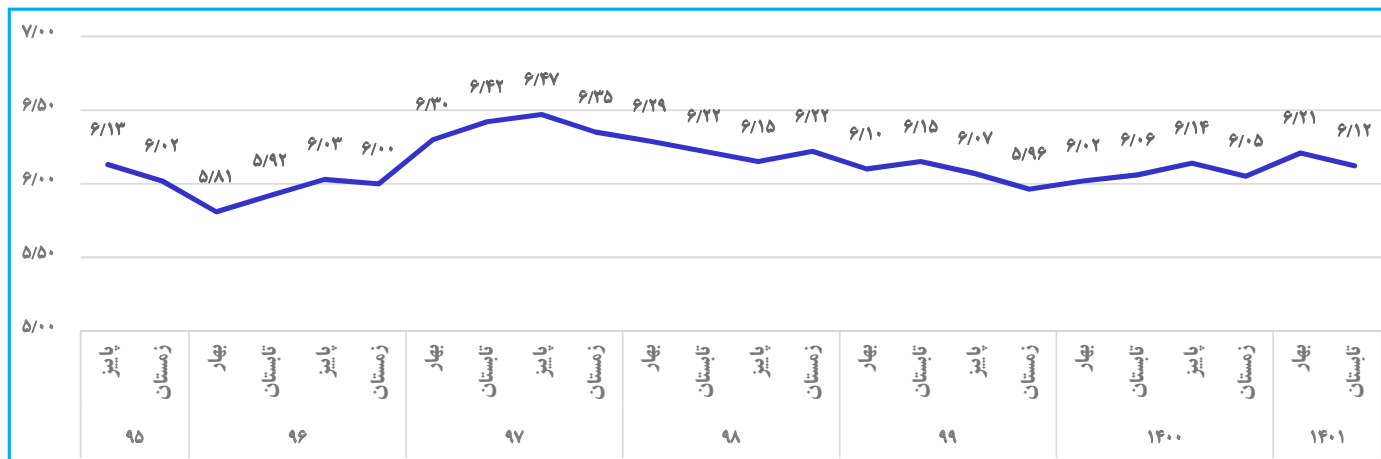
با توجه به جدول ۱۴، شاخص ملی کارآفرینی شین نسبت به فصل بهار ۱۴۰۱، دارای درصد تغییرات ۱/۳۵- است که به معنی بهتر شدن در شرایط کارآفرینی در فصل تابستان ۱۴۰۱ نسبت به فصل بهار ۱۴۰۱ بوده است. همچنین تغییرات نسبت به فصل مشابه سال قبل (۱/۰۳) نشان می‌دهد شرایط کارآفرینی نامساعدتر شده است. لازم به ذکر است شاخص شین به دلیل استفاده از ضرائب اهمیت برای هر یک از نماگرها و محیط‌های تشکیل دهنده محیط کسب و کار، از دقت بیشتری نسبت به شاخص ملی برخوردار است.

نمودار ۶ - شاخص محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

نمودار ۷ - روند شاخص ملی محیط کسب و کار بر اساس مدل کارآفرینی شین

شاخص محیط کسب و کار بر اساس تعداد کارکنان بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۵ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و تعداد کارکنان بنگاه

تعداد کارکن (نفر)						عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۲۰۰	۱۰۱-۲۰۰	۵۰-۱۰۰	۱۱-۴۹	۶-۱۰	کمتر از ۵	
۵/۹۴	۵/۸۸	۵/۸۵	۵/۹۰	۵/۵۷	۵/۷۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۶۹	۴/۵۶	۴/۱۹	۳/۹۹	۳/۹۴	۴/۰۳	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۶۱	۷/۰۶	۶/۷۹	۶/۵۷	۶/۲۸	۵/۷۵	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۲۹	۵/۵۴	۵/۴۰	۵/۶۱	۵/۵۵	۵/۱۱	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۹۲	۷/۶۰	۷/۷۹	۷/۸۱	۷/۴۷	۶/۸۵	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۵۲	۶/۳۴	۶/۵۳	۶/۴۰	۵/۹۵	۵/۷۵	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۴/۷۶	۵/۱۷	۵/۱۷	۵/۲۰	۴/۸۸	۵/۱۷	تمایل عمومی به خرید کالاها خارجی و بی‌ رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۰۲	۵/۵۴	۶/۱۳	۶/۴۳	۶/۱۲	۶/۶۲	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاها غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۵/۸۵	۶/۰۲	۵/۸۰	۶/۲۶	۵/۸۱	۶/۳۹	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۳۴	۶/۰۷	۶/۶۶	۶/۷۲	۶/۴۴	۶/۵۵	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۴۱	۶/۴۷	۶/۷۴	۷/۴۳	۷/۱۴	۷/۳۴	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۷۴	۵/۸۶	۵/۸۳	۶/۱۶	۵/۷۸	۶/۱۳	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۶/۰۴	۵/۱۹	۵/۲۵	۵/۳۳	۴/۸۲	۵/۳۹	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۲۴	۶/۴۵	۶/۱۱	۶/۳۰	۵/۷۷	۶/۱۱	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۲۴	۶/۳۳	۶/۱۳	۶/۲۷	۶/۰۴	۶/۲۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقیب در بازار
۴/۸۹	۴/۳۸	۴/۶۸	۵/۰۲	۴/۹۲	۵/۲۸	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۵۳	۵/۱۵	۵/۴۸	۵/۸۸	۵/۷۰	۶/۱۸	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۷۹	۵/۳۱	۵/۸۰	۵/۵۳	۵/۳۱	۵/۶۹	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۷/۰۰	۶/۸۰	۶/۵۴	۶/۴۴	۵/۹۴	۶/۳۶	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۵۷	۶/۷۹	۶/۲۹	۶/۱۵	۵/۵۳	۵/۹۰	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۰۸	۴/۷۹	۴/۸۶	۴/۹۳	۴/۹۷	۵/۸۲	کمبود تقاضا در بازار
۵/۷۵	۵/۴۲	۵/۸۰	۵/۷۷	۵/۴۰	۵/۷۰	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۶/۰۶	۶/۵۳	۶/۳۳	۶/۰۱	۵/۱۶	۵/۴۶	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۵۶	۴/۴۰	۴/۲۶	۴/۴۱	۴/۰۳	۴/۵۹	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۴/۹۵	۴/۵۴	۴/۱۰	۳/۷۲	۳/۲۵	۳/۴۱	محدودیت دسترسی به آب
۵/۱۹	۴/۵۷	۴/۵۴	۴/۰۳	۳/۳۸	۳/۳۸	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۱۶	۶/۲۷	۶/۶۵	۶/۶۶	۶/۵۰	۶/۴۶	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۸۹	۶/۵۶	۶/۶۵	۶/۹۰	۶/۸۴	۶/۱۷	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

شاخص محیط کسب و کار بر اساس سابقه فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

جدول ۱۶ - شاخص محیط کسب و کار به تفکیک مؤلفه‌های پیمایشی و سابقه فعالیت اقتصادی

سابقه فعالیت اقتصادی (سال)					عنوان مؤلفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۱۶	۱۱ تا ۱۵	۶ تا ۱۰	۳ تا ۵	کمتر از ۲	
۵/۷۶	۵/۸۵	۵/۸۰	۵/۷۰	۵/۶۷	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۳/۹۴	۴/۰۴	۴/۰۰	۴/۱۸	۴/۲۲	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۶/۳۶	۶/۳۷	۶/۲۱	۶/۲۴	۵/۹۱	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۴۹	۵/۷۴	۵/۳۷	۵/۰۵	۴/۵۸	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۵۵	۷/۵۳	۷/۳۳	۷/۲۱	۶/۸۰	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۸/۲۷	۸/۳۹	۸/۱۹	۷/۹۷	۷/۵۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۰۶	۵/۱۸	۵/۱۱	۵/۰۹	۵/۱۴	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۳۷	۶/۴۳	۶/۶۱	۶/۱۲	۶/۳۵	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۳	۶/۲۲	۶/۲۰	۶/۱۴	۶/۲۷	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۶۲	۶/۶۸	۶/۵۲	۶/۳۴	۷/۱۴	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۰۳	۷/۵۱	۷/۳۸	۷/۱۹	۶/۸۶	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۵/۸۲	۶/۳۵	۶/۰۸	۵/۹۷	۶/۳۰	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۲۴	۵/۳۵	۵/۳۲	۵/۱۸	۵/۳۸	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۸	۶/۱۸	۶/۰۰	۶/۱۸	۵/۴۳	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۵/۹۳	۶/۳۶	۶/۲۷	۶/۴۵	۶/۶۷	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبای بازار
۴/۸۷	۵/۱۰	۵/۱۵	۵/۰۶	۵/۲۵	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۷۶	۵/۷۵	۵/۹۴	۶/۰۷	۵/۸۳	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۵۳	۵/۵۶	۵/۶۸	۵/۵۶	۵/۱۴	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۵۲	۶/۲۷	۶/۳۱	۶/۲۱	۶/۷۶	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۱۳	۵/۹۹	۵/۹۶	۵/۹۲	۵/۷۵	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۲۰	۵/۲۵	۵/۳۵	۵/۱۴	۵/۷۹	کمبود تقاضا در بازار
۵/۶۶	۵/۵۸	۵/۶۶	۵/۷۰	۶/۰۴	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۸۰	۵/۶۳	۵/۸۰	۵/۵۱	۵/۸۵	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۳۸	۴/۳۸	۴/۳۴	۴/۴۵	۴/۹۶	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۷۵	۳/۷۱	۳/۵۲	۳/۵۶	۳/۶۲	محدودیت دسترسی به آب
۴/۰۱	۳/۶۷	۳/۸۰	۳/۶۱	۳/۲۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و ...)
۶/۴۲	۶/۶۹	۶/۵۵	۶/۵۷	۶/۲۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۶۰	۶/۸۳	۶/۴۷	۶/۶۰	۶/۳۶	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

در جدول ۱۵ مولفه‌های پیمایشی به تفکیک تعداد کارکنان قابل مشاهده است. عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌های ۶ تا ۱۰ کارکن، ۵/۵۷ محاسبه شده است که نشان دهنده وضعیت کسب و کار بهتر در این بنگاه‌ها نسبت به سایر بنگاه‌های اقتصادی است و عدد شاخص محیط کسب و کار در بنگاه‌ها با تعداد بیشتر از ۲۰۰ کارکن، ۵/۹۴ محاسبه شده است که این بنگاه‌ها دارای وضعیت بدتری در محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها ارزیابی شده‌اند.

همچنین بر اساس جدول شماره ۱۶ در بنگاه‌هایی که فعالیت اقتصادی آنها ۱۱ تا ۱۵ سال است، نامساعدترین محیط کسب و کار نسبت به سایر بنگاه‌ها با میانگین ۵/۸۵ اعلام شده و بنگاه‌های اقتصادی کمتر از ۲ سال سابقه فعالیت اقتصادی هم، دارای مساعدترین وضعیت (۵/۶۷) محیط کسب و کار هستند.

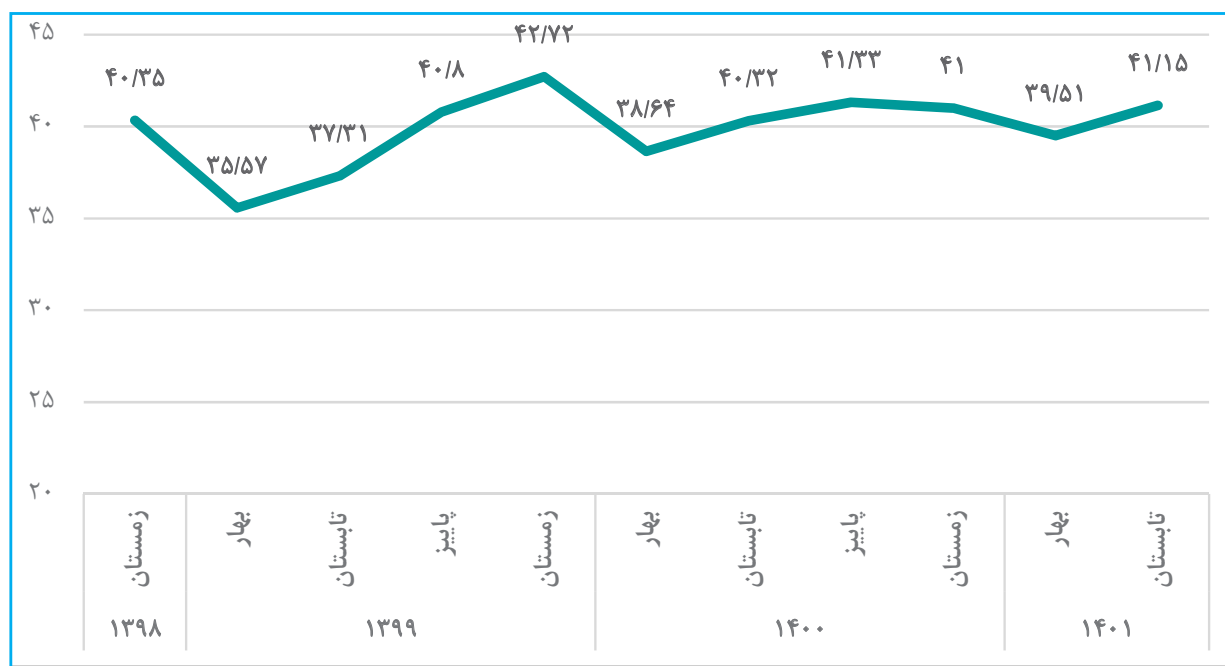
شاخص محیط کسب و کار بر اساس شرکت‌های دانش بنیان

در جدول ۱۷، موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان ارائه شده است. با توجه به جدول، پنج مشکل اولویت‌دار شرکت‌های دانش بنیان به ترتیب غیرقابل پیش بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات، بی ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار، موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی، دشواری تأمین مالی از بانک‌ها و برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ... برای مدیریت نیروی انسانی هستند. با این حال مشاهده ارقام جدول نشان می‌دهد که برخی مشکلات این شرکت‌ها در مقایسه با سایر واحدهای اقتصادی کشور حادث‌تر است.

شاخص محیط کسب و کار بر اساس ظرفیت فعالیت بنگاه‌های اقتصادی

در جدول ۱۸، مشکلات کسب و کار به تفکیک درصد ظرفیت فعالیت قابل مشاهده است. بر اساس نتایج بدست آمده بنگاه‌های اقتصادی مشارکت کننده در طرح (۲۵۸۱ بنگاه) به طور متوسط با ۴۱/۱۵ درصد ظرفیت اسمی خود فعالیت داشته‌اند.

نمودار ۸. ظرفیت تولید (درصد) بنگاه اقتصادی

جدول ۱۷ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار شرکت‌های دانش بنیان

کل کشور	دانش بنیان	عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
۴/۰۲	۴/۰۸	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۶/۲۹	۶/۷۷	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۴۰	۵/۵۶	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۷/۴۱	۷/۹۲	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب‌وکار
۸/۲۰	۸/۳۸	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۶/۱۲	۶/۵۳	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۱۰	۵/۱۵	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۶/۳۶	۶/۴۴	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۱۳	۶/۰۸	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۶/۵۶	۶/۰۸	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۷/۲۳	۶/۹۸	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۰۱	۶/۲۲	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۲۷	۴/۹۳	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۶/۱۲	۶/۵۲	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۲۱	۶/۳۱	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۰۳	۴/۸۱	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۵/۸۷	۵/۶۳	عرضه کالاها و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۵۷	۵/۵۳	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۶/۳۷	۵/۸۹	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۰۱	۶/۳۲	کارگریزی عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۲۵	۴/۳۳	کمبود تقاضا در بازار
۵/۶۶	۵/۰۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۷۲	۶/۲۹	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۳۹	۳/۹۲	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۶۴	۳/۷۲	محدودیت دسترسی به آب
۳/۸۱	۳/۹۷	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۵۲	۶/۵۷	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۶۰	۷/۳۴	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب‌وکار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۸ - موانع و مشکلات محیط کسب و کار به تفکیک ظرفیت تولید بنگاه‌های اقتصادی

ظرفیت تولید بنگاه اقتصادی (درصد)				عنوان مولفه (موانع کسب و کار)
بیشتر از ۷۰	۵۰ تا ۷۰	۳۰ تا ۵۰	کمتر از ۳۰	
۵/۵۶	۵/۶۳	۵/۹۰	۶/۱۳	نحوه استقبال مشتریان از نوآوری و ابتکار در ارائه خدمات و محصول
۴/۰۴	۳/۷۴	۴/۰۴	۴/۳۴	برداشت‌های سلیقه‌ای از قوانین و مقررات توسط مأموران محیط زیست، شهرداری، گمرک، بهداشت و ...
۵/۹۱	۶/۲۲	۶/۴۲	۶/۸۵	بی‌تعهدی طرف‌های قرارداد و معامله به اجرای تعهدات و وعده‌هایشان
۵/۲۱	۵/۲۸	۵/۵۶	۵/۶۳	بی‌ثباتی سیاست‌ها، قوانین و مقررات و رویه‌های اجرایی ناظر بر کسب و کار
۷/۱۰	۷/۲۲	۷/۷۷	۷/۷۴	غیرقابل پیش‌بینی بودن و تغییرات قیمت مواد اولیه و محصولات
۷/۹۲	۸/۱۳	۸/۴۰	۸/۴۷	رویه‌های سختگیرانه اداره‌های کار و بیمه تأمین اجتماعی برای مدیریت نیروی انسانی
۵/۹۹	۵/۹۲	۶/۱۸	۶/۴۹	تمایل عمومی به خرید کالاهای خارجی و بی‌رغبتی به خرید محصولات ایرانی
۵/۰۱	۴/۹۹	۵/۱۰	۵/۳۷	تولید و عرضه نسبتاً آزاد کالاهای غیراستاندارد و تقلبی در بازار
۶/۰۶	۶/۳۴	۶/۴۸	۶/۷۰	وجود رقابت غیرمنصفانه شرکت‌ها و مؤسسات دولتی یا شبه‌دولتی در بازار
۵/۸۷	۵/۹۴	۶/۳۱	۶/۵۷	رویه‌های ناعادلانه ممیزی و دریافت مالیات
۶/۳۰	۶/۴۶	۶/۷۱	۶/۹۲	دشواری تأمین مالی از بانک‌ها
۶/۹۷	۷/۱۰	۷/۳۱	۷/۷۱	فقدان یا شفاف نبودن آمار و اطلاعات مورد نیاز برای فعالیت اقتصادی
۵/۷۹	۵/۸۷	۶/۱۶	۶/۳۶	ضعف زیرساخت‌های حمل و نقل (جاده‌ای، ریلی، هوایی، دریایی و بندری)
۵/۲۰	۵/۲۶	۵/۰۱	۵/۶۸	ضعف دادگاه‌ها در رسیدگی به شکایات و پیگرد موثر متجاوزان به حقوق دیگران
۶/۰۳	۵/۹۴	۵/۹۶	۶/۶۶	وجود انحصار، امتیاز یا هر نوع رانت به یک یا تعدادی از رقبا در بازار
۵/۸۷	۵/۹۶	۶/۴۰	۶/۸۱	ضعف نظام توزیع و مشکل در رساندن محصول به بازار
۴/۸۰	۴/۸۶	۵/۱۳	۵/۴۸	عرضه کالاهای و محصولات قاچاق در بازار ایران
۵/۶۵	۵/۶۴	۵/۹۳	۶/۴۰	فقدان ارتباط مناسب میان عوامل تأمین مواد اولیه، تولید و عرضه یک محصول در بازار
۵/۱۹	۵/۴۷	۵/۷۷	۶/۰۸	دخالت‌های غیرمنطقی نهادهای حاکمیتی در تعیین قیمت‌ها در بازار
۶/۱۳	۶/۱۲	۶/۵۰	۶/۹۳	کارگریز عمومی و ضعف فرهنگ کار در جامعه
۵/۷۱	۵/۹۰	۶/۱۳	۶/۴۹	کمبود تقاضا در بازار
۴/۹۰	۵/۲۷	۵/۳۱	۵/۶۷	کمبود فناوری‌های نوین و تجهیزات مورد نیاز
۵/۴۴	۵/۴۹	۵/۹۴	۵/۹۱	کمبود نیروی کار ماهر
۴/۴۴	۴/۲۳	۴/۳۶	۴/۵۵	محدودیت‌های دسترسی به شبکه تلفن همراه و اینترنت
۳/۲۹	۳/۷۸	۳/۷۱	۳/۹۷	محدودیت دسترسی به آب
۳/۵۴	۳/۷۳	۴/۰۰	۴/۱۱	محدودیت دسترسی به حامل‌های انرژی (برق، گاز، گازوئیل و...)
۶/۳۰	۶/۲۳	۶/۸۲	۶/۸۸	فساد و سوءاستفاده افراد از مقام و موقعیت اداری در دستگاه‌های اجرایی
۶/۲۹	۶/۴۰	۶/۹۳	۶/۹۶	موانع در فرایندهای اداری و اخذ مجوزهای کسب و کار در دستگاه‌های اجرایی

جدول ۱۹ - تأثیر کرونا بر رشته فعالیت‌های اقتصادی

تأسیسات ۱۴۰۱	رشته فعالیت
۵/۱۶	عمده فروشی و خرده فروشی، تعمیر وسایل و ... (صادرات و واردات)
۴/۱۷	تولید صنعتی (ساخت)
۵/۷۸	آب رسانی، مدیریت پسماند، فاضلاب و فعالیت‌های تصفیه
۴/۵۰	حمل و نقل و انبارداری
۴/۹۸	اطلاعات و ارتباطات
۴/۶۱	فعالیت حرفه‌ای، علمی و فنی
۴/۲۹	کشاورزی، جنگل‌داری و ماهی‌گیری
۵/۰۰	آموزش
۴/۱۵	اداری و خدمات پشتیبانی
۷/۲۳	هنر، سرگرمی و تفریح
۷/۳۰	خدمات مربوط به تأمین جا و غذا
۳/۴۱	مالی و بیمه
۴/۳۵	استخراج معدن
۵/۳۲	ساختمان
۵/۵۲	سلامت انسان و مددکاری اجتماعی
۷/۴۴	املاک و مستغلات
۷/۱۳	سایر فعالیت‌های خدماتی
۴/۷۹	میانگین کل

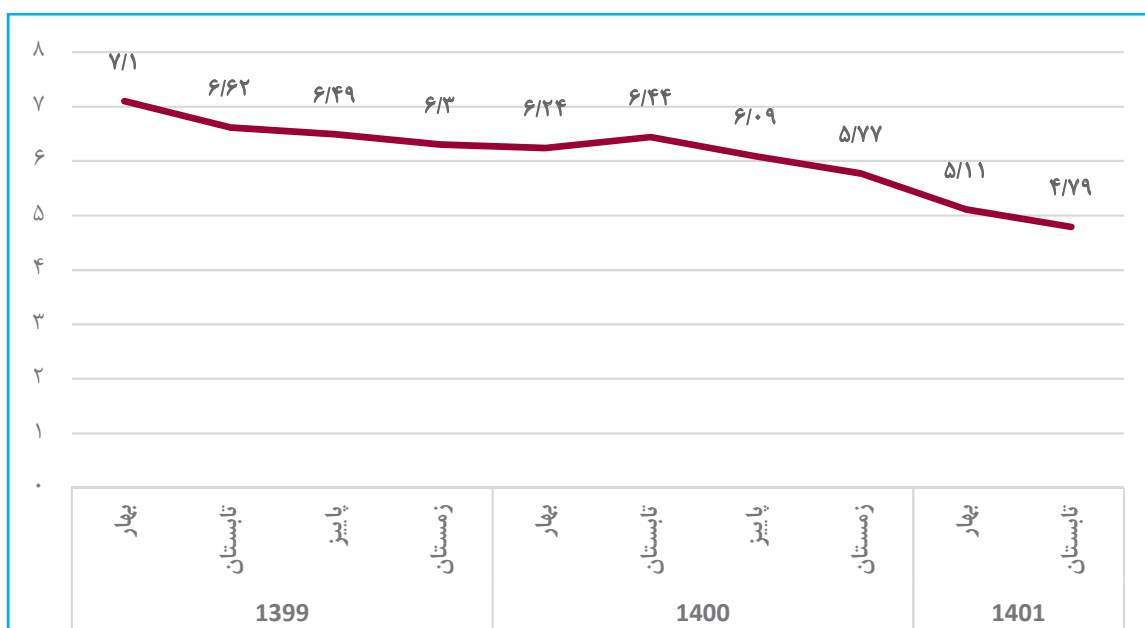
جدول ۲۰ - ارزیابی فعالان اقتصادی از تأثیر کرونا در استان‌ها

تأسیسات ۱۴۰۱	استان
۴/۹۶	آذربایجان شرقی
۲/۹۳	آذربایجان غربی
۶/۸۳	اردبیل
۲/۷۵	اصفهان
۳/۴۸	البرز
۶/۲۳	ایلام
۶/۰۷	بوشهر
۵/۳۸	تهران
۶/۲۳	چهارمحال و بختیاری
۵/۲۵	خراسان جنوبی
۵/۸۱	خراسان رضوی
۵/۹۳	خراسان شمالی
۵/۳۲	خوزستان
۳/۶۲	زنجان
۳/۵۶	سمنان
۶/۰۵	سیستان و بلوچستان
۵/۱۰	فارس
۵/۵۲	قزوین
۵/۴۰	قم
۵/۹۶	کردستان
۲/۴۲	کرمان
۵/۸۸	کرمانشاه
۴/۳۴	کهگیلویه و بویراحمد
۶/۸۶	گلستان
۶/۴۱	گیلان
۵/۱۷	لرستان
۵/۵۰	مازندران
۳/۵۲	مرکزی
۵/۹۱	هرمزگان
۵/۲۲	همدان
۵/۷۸	یزد
۴/۷۹	میانگین کل

در بین رشته فعالیت‌های اقتصادی برحسب طبقه‌بندی استاندارد ISIC.rev4 در فصل تابستان ۱۴۰۱، فعالیت‌های: ۱- املاک و مستغلات (۷/۴۴)، ۲- خدمات مربوط به تأمین جا و غذا (۷/۳۰) و ۳- هنر، سرگرمی و تفریح (۷/۲۳) بیشترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا متحمل شده و در مقابل رشته فعالیت‌های ۱- مالی و بیمه (۳/۴۱)، ۲- اداری و خدمات پشتیبانی (۴/۱۵) و ۳- تولید صنعتی (ساخت) (۴/۱۷) کمترین آسیب را از شیوع ویروس کرونا نسبت به سایر فعالیت‌ها متحمل شده‌اند.

همچنین در فصل تابستان ۱۴۰۱، میزان آسیب وارده بر کسب و کارها از شیوع ویروس کرونا در استان‌های گلستان (۶/۸۶)، اردبیل (۶/۸۲) و گیلان (۶/۴۰)، بیشترین مقدار و در کرمان (۲/۴۲)، اصفهان (۲/۷۵) و آذربایجان غربی (۲/۹۳) کمترین مقدار نسبت به سایر استان‌ها توسط فعالان اقتصادی ارزیابی شده‌اند.

نمودار ۹. تاثیر کرونا بر محیط کسب و کار کشور

برخی اقدامات انجام شده به منظور رفع موانع کسب و کار تابستان ۱۴۰۱

الف: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران

۱- اظهارنظر در خصوص طرح‌ها و لوایح و اصلاح سایر مقررات و دستورالعمل‌ها

- مصوبه طرح بانکداری جمهوری اسلامی ایران
- مصوبه طرح تشکیل و نحوه فعالیت تشکل‌های صنفی تخصصی
- تسهیل تجارت ایران و قطر در ایام جام جهانی با تخصیص سوخت یارانه‌ای به کشتی‌ها و قایق‌های مسافری و تفریحی
- تمدید بازپرداخت تسهیلات اعطایی به پیمانکاران صادرکننده خدمات فنی و مهندسی به کشور عراق
- تدوین پیش‌نویس فرایند بررسی و صدور مجوز ایجاد و بهره‌برداری مراکز لجستیک
- با رفع تعلیق «صندوق پژوهش و فناوری غیردولتی استان زنجان» مشروط بر ثبت رسمی صورت‌جلسات و تایید دبیرخانه کارگروه دائمی شورای راهبری فناوری‌ها و تولیدات دانش بنیان، موافقت شد.
- اصلاح جریمه‌ها و سایر حدنصاب‌های ریالی تعیین شده در ماده ۱۵۶ قانون امور گمرکی
- لایحه اصلاح قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل ۴۴ قانون اساسی
- صلاح اساس‌نامه صندوق کار آفرینی امید
- آیین‌نامه حمایت از تولید دانش بنیان اشتغال آفرین در حوزه اقتصاد
- ایجاد کمیته‌ای در خصوص توسعه صادرات گیاهان دارویی در وزارت جهاد کشاورزی
- رفع مشکل روش محاسبه حقوق دستمزد مسئولین فنی بهداشتی دامپزشکی بر مبنای روش ضربی با اعلام سازمان دامپزشکی کشور
- رفع مشکل قراردادهای فاقد تعدیل فعالان اقتصادی در حوزه صنعت احداث در سال ۱۴۰۱ با تمدید دستورالعمل نحوه جبران آثار ناشی از افزایش

قیمت ارز در پیمان‌های ریالی فاقد تعدیل توسط سازمان برنامه و بودجه

■ بازرنگری و بروزسانی فهرست طبقه‌بندی کالاهای ترانزیتی مشمول اخذ مجوز قرنطینه نباتی به تفکیک ریسک همراه با شماره تعرفه هشت رقمی هریک بر اساس شرایط ترانزیت سه گروه با اعلام به شورای عالی هماهنگی ترابری و گمرک

■ به منظور رفع موانع حمل یکسره کالای ترانزیتی از کشور سازمان بنادر و دریانوردی موظف است با همکاری گمرک بصورت آزمایشی نسبت به تعیین فضای اختصاصی در محوطه کانتینری (سی‌وی) و همچنین محوطه ارزیابی گمرکی پس از ایستگاه ایکس‌ری در بندر شهید رجایی اقدام نمایند تا زمینه برای حمل یکسره کالای ترانزیتی فراهم شود.

■ کلیه بانک‌های عامل ظرف یک هفته کلیه محدودیت‌های ایجاد شده ناشی از موضوع مصوبه (بند ۳ تصویب‌نامه شماره ۱۵۵۳۲۶/ت/۵۸۱۰۶ مورخ ۱۳۹۹/۱۲/۲۶ هیات وزیران موضوع مشکلات ناشی از تامین ارز و تعهدات ارزی ماشین آلات و تجهیزات خط تولید) را رفع و کلیه اقدامات اجرایی برای کلیه واحدهایی که مشمول تصویب نامه مذکور و تصویب‌نامه‌های قبلی آن می‌گردند را تا زمان تعیین تکلیف موضوع بند ۲ این مصوبه در هیأت وزیران متوقف نمایند. (وظیفه نظارت بر حسن اجرای این بنده بر عهده بانک مرکزی خواهد بود).

■ دستورالعمل پیشگیری و مقابله با قاچاق کالا و ارز در فضای مجازی تصویب شد.

■ با عنایت به مشکلات متقاضیان تمدید کارت بازرگانی در رابطه با شرط بند ۴-۱-۲ ماده (۱۰) آیین نامه اجرایی مقررات صادرات و واردات و پیرو پیگیری‌های بعمل آمده، تمهیدات لازم در بستر سامانه جامع تجارت برای متقاضیان دریافت کارت به شرح زیر فراهم گردیده است.

۱- به دارندگان سند تک برگ دارای شناسه یکتا و فاقد نوع کاربری برای یک بار و به مدت ۲ ماه جهت رفع مشکل مهلت داده شده است.

۲- به دارندگان سند تک برگ فاقد کد یکتا، اسناد منگوله دار برای اشخاص دارای پروانه تولیدی، اجازه نامه‌های صادره در دفاتر اسناد رسمی، قراردادهای سرقفلی صادره پس از سال ۱۳۷۶ دارای مدت معین بدون حق واگذاری و همچنین قراردادهای اجازه با کاربری غیراداری، با اخذ تعهد محضری مهلت داده شده است.

۳- به دارندگان سرقفلی صادره پیش از سال ۱۳۷۶ و یا پس از سال ۷۶ بدون مدت معین و دارای حق واگذاری، اجازه تمدید کارت بازرگی داده شده است.

■ قرارداد اجازه با شهرک‌های صنعتی و بنیاد شهید، بنیاد مستضعفان، آستان قدس، ستاد اجرایی فرمان امام (ره) و ادارات اوقاف ها با تایید مرجع اجازه دهنده مبنی بر استقرار بر آدرس ثبت شده در سامانه جامع تجارت (صرفاً تا زمان ایجاد دسترسی سامانه املاک به نهادهای مذکور) مورد پذیرش واقع خواهد شد.

۲- بررسی مشکلات اقتصادی واحدهای اقتصادی به صورت عمومی و خاص

■ بررسی مشکلات بنگاه‌های اقتصادی در جلسات در کارگروه ماده ۸۲ و ۸۷ قانون امور گمرکی بصورت موردی

■ بررسی مشکلات رشته‌های صنعتی در جلسات کمیته ماده یک آیین نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات

■ بررسی مشکلات بنگاه‌های اقتصادی در رفع تعهدات ارزی در جلسات کمیته اقدام ارزی بصورت موردی

ب: اتاق تعاون ایران

■ بیست و دومین نمایشگاه بین‌المللی صنعت ساختمان با حضور بزرگترین شرکت‌های داخلی و بین‌المللی حوزه صنعت ساختمان با ارائه آخرین دستاوردهای علمی و نوآوری‌های صنعتی این حوزه توسط اتاق تعاون ایران برگزار گردید.

■ گسترش تعاملات اقتصادی با کشور بلاروس در حوزه محصولات پتروشیمی.

■ برگزاری نمایشگاه تخصصی و همچنین افتتاح مرکز تجاری جمهوری اسلامی ایران در روسیه با حضور شرکت‌های خصوصی و تعاونی و مقامات رسمی دو کشور توسط اتاق تعاون ایران.

■ برگزاری نمایشگاه تخصصی دستاوردهای تعاون در هفته تعاون.

■ برگزاری میز ملی خرما و انار با هدف کاهش نقش واسطه‌های غیرضرور.

■ از جمله اقدامات مهم صورت گرفته توسط هیأت مقررات‌زدایی در راستای توسعه سرمایه‌گذاری، رفع موانع موجود و استفاده حداکثری از ظرفیت‌های بلا استفاده در بخش صنعت در آخرین جلسه هیأت شامل مواردی به شرح زیر صورت پذیرفت:

(۱) اصلاح رویه صدور بیش از یک پروانه در یک پلاک پستی

(۲) حذف ۲ مورد اجازه نامه استفاده از ماشین‌های نقش تمبر در امور پستی و اجازه نامه تولید یا ورود ماشین‌های نقش تمبر در امور پستی زیر با پیشنهاد شرکت ملی پست جمهوری اسلامی ایران:

(۳) تعداد ۲۱ مجوز شهرداری، مقرر شد راهنمای دریافت این مجوزها در درگاه ملی مجوزهای کشور بارگذاری شود.

(۴) (بند (۳) در حوزه فعالیت سازمان دامپزشکی ضوابط بهداشتی کشتار، استحصال، بسته‌بندی و عرضه گوشت شترمرغ حذف و مقرر شد سازمان دامپزشکی اقدامات لازم را برای اصلاح رویه‌های خود در این حوزه را انجام دهد.

(۵) مقرر شد پس از تصویب کاربرگ‌های راهنمای دریافت مجوز توسط هیأت مقررات‌زدایی؛ تمامی مجوزها از نظر شرایط، مدرک، زمان و هزینه صدور، شرایط مهم و امضای طلبی با هدف افزایش شفافیت و انطباق با قانون مجدداً توسط دبیرخانه هیأت مورد بررسی قرار گیرند.